KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 16.7.2025 r.
COM(2025) 560 final

2025/0241 (COD)

Wniosek

ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

ustanawiające warunki realizacji unijnego wsparcia w ramach wspólnej polityki rolnej na lata 2028–2034

UZASADNIENIE

1. KONTEKST WNIOSKU

• Przyczyny i cele wniosku

Rolnictwo i żywność to sektory o strategicznym znaczeniu dla Unii, które dostarczają 450 mln Europejczyków bezpiecznej i wysokiej jakości żywności po przystępnych cenach oraz odgrywają kluczową rolę w zapewnianiu bezpieczeństwa żywnościowego zarówno w Europie, jak i na świecie. Jednocześnie mają one zasadnicze znaczenie dla utrzymania gospodarki i życia na obszarach wiejskich, a także są istotne dla rozwiązań w obszarze ochrony klimatu, przyrody, gleb, wody i różnorodności biologicznej, podlegających obecnie różnym presjom. Wspólna polityka rolna (WPR) jest centralnym elementem europejskiego projektu i od ponad 60 lat stanowi formę zobowiązania do zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego i odpowiedniego poziomu życia ludności wiejskiej, zgodnie z celami Traktatów UE.

To zobowiązanie jest obecnie równie istotne jak wówczas, ponieważ sektor rolny UE stoi w obliczu poważnych wyzwań. Należy zwiększyć atrakcyjność tego sektora dla młodych ludzi, ponieważ tylko niewielki procent rolników ma mniej niż 40 lat. Sektor ten jest narażony na zmianę klimatu, utratę różnorodności biologicznej i presję społeczno-gospodarczą, które zagrażają jego długoterminowej zrównoważoności i źródłom utrzymania. Nierówne warunki działania na świecie, pewne ważne zależności od przywozu i podatność na brak pewności geopolitycznej zwiększają długoterminową niepewność, z jaką borykają się rolnicy w UE. Inwestycje są trudne do sfinansowania, ponieważ dochód z działalności rolniczej w przeliczeniu na pracownika pozostaje znacznie niższy niż średnie płace w całej gospodarce (60 % w 2023 r.). Ponadto nierównowaga terytorialna oraz niewystarczający dostęp do wiedzy i innowacji – w tym rozwiązań cyfrowych – przyczyniają się do spadku atrakcyjności sektora, zwłaszcza dla ludzi młodych.

Wyzwania te sprawiają, że wsparcie publiczne dla tego sektora jest niezbędne, a jednocześnie wymaga to solidnej i adaptacyjnej reakcji politycznej w celu zapewnienia konkurencyjnego, odpornego i zrównoważonego sektora rolnego. WPR, opierając się na wcześniejszych udanych reformach, które wprowadziły ją na ścieżkę polityki opartej na wynikach i zorientowanej na rynek, musi wobec tego nadal ewoluować i zwiększać swoją zdolność do skutecznego reagowania na zmieniającą się sytuację globalną, unijną, krajową i regionalną, w tym na poziomie gospodarstw rolnych.

Szefowie państw UE wielokrotnie podkreślali potrzebę zwiększenia odporności unijnego rolnictwa w celu zapewnienia długoterminowego bezpieczeństwa żywnościowego, zachowania żywotności społeczności wiejskich oraz uznania kluczowej roli WPR w osiąganiu tych celów. Jednocześnie podkreślali, jak ważne dla wspierania rolników w radzeniu sobie z wyzwaniami środowiskowym i klimatycznym jest zapewnienie stabilnych i przewidywalnych ram polityki.

W wytycznych politycznych dotyczących kadencji Komisji 2024–2029 podkreślono znaczenie zapewnienia rolnikom godziwych i wystarczających dochodów, aby nadal mogli wprowadzać innowacje i przynosić korzyści całej Unii. Aby to osiągnąć, w wytycznych wzywa się do zmniejszenia obciążeń biurokratycznych, nagradzania rolników, którzy działają w harmonii z przyrodą, oraz wzmocnienia ich pozycji w łańcuchu wartości żywności, by chronić ich przed nieuczciwymi praktykami handlowymi. Wymaga to znalezienia równowagi

między zachętami, inwestycjami i regulacjami, która umożliwi zbudowanie bardziej konkurencyjnego i odpornego sektora rolnego.

W komunikacie Komisji z dnia 19 lutego 2025 r. pt. „Wizja dla rolnictwa i żywności" określono kluczowe zasady WPR po 2027 r. Te zasady to m.in. oparcie WPR na jasnych celach i ukierunkowanych wymogach oraz przyjęcie przez państwa członkowskie większej odpowiedzialności i rozliczalności za osiąganie celów polityki. W komunikacie podkreślono również zasadniczą rolę WPR we wspieraniu i stabilizowaniu dochodów rolników, przyciąganiu nowego pokolenia rolników oraz zapewnianiu prostszej i bardziej ukierunkowanej polityki charakteryzującej się wyraźniejszą równowagą między zachętami a obowiązkowymi wymogami. Ponadto podkreśla się w nim potrzebę większej elastyczności w stosunku do rolników oraz odejścia od zasady warunkowości na rzecz systemu zachęt. Nowe ramy finansowe stanowią okazję do wykorzystania niedawnej reformy poprzez dostosowanie przepisów dotyczących wsparcia w taki sposób, aby umożliwić spójne i skuteczne osiągnięcie celów w zakresie konkurencyjności, odporności, innowacji i zrównoważonego rozwoju.

Plany strategiczne WPR na lata 2023–2027 okazały się skutecznymi narzędziami zintegrowanego wdrażania polityki, ułatwiając współpracę między rządami, zainteresowanymi stronami i społeczeństwem obywatelskim. Nowy mechanizm realizacji wprowadzony w 2023 r. oferuje podejście oparte na polityce i wynikach, zwiększając elastyczność i odpowiedzialność państw członkowskich w dostosowywaniu się do specyfiki lokalnej przy uwzględnieniu wspólnych ram UE. W oparciu o te doświadczenia istnieje możliwość dalszego usprawnienia wdrażania WPR oraz zwiększenia synergii i elastyczności w ramach innych kategorii wydatków i wraz z nimi.

W kontekście wniosków ustawodawczych w zakresie WRF na lata 2028–2034 niniejszy wniosek dotyczący rolnictwa jest uzasadniony specyfiką WPR. Podczas gdy **przyszła WPR będzie dostosowana do usprawnionych mechanizmów realizacji unijnych programów wydatków w nowych WRF, a jej programowanie i realizacja będą jednym z elementów Funduszu Partnerstwa Krajowego i Regionalnego oraz planów partnerstwa krajowego i regionalnego**, w niniejszym wniosku określono szczegółowe zasady niezbędne do ukierunkowania WPR na:

- **stworzenie bardziej ukierunkowanego wsparcia dochodów rolników i ich długoterminowej konkurencyjności** poprzez kierowanie wsparcia do rolników, którzy aktywnie przyczyniają się do bezpieczeństwa żywnościowego, do żywotności gospodarczej gospodarstw rolnych i konkretnych sektorów oraz do ochrony środowiska, przy jednoczesnym umożliwieniu im dostępu do uzupełniających źródeł dochodów;

- **zwiększenie atrakcyjności zawodu i propagowanie odnowy pokoleń**, wspieranie dostępu młodych ludzi i osób zaczynających pracę w tym zawodzie, m.in. poprzez promowanie rozwoju umiejętności, lepszego dostępu do kapitału i lepszych warunków pracy;

- **zwiększenie roli sektora rolnego i leśnego w działaniach w dziedzinie klimatu, w świadczeniu usług ekosystemowych, ochronie różnorodności biologicznej i zasobów naturalnych** poprzez nagradzanie rolników pracujących w zgodzie z przyrodą i zachęcanie ich do przechodzenia na bardziej zrównoważone metody produkcji dostosowane do warunków lokalnych oraz zapewnienie odpowiedniej równowagi inwestycji, zachęt i wymagań;

- **poprawę odporności, zdolności do radzenia sobie z kryzysami i ryzykiem**, zapewnienie silniejszych i bardziej ukierunkowanych zachęt dla rolników w celu zmniejszenia ich podatności na zagrożenia i narażenia na nie, w tym poprzez dostosowywanie się na poziomie gospodarstwa rolnego oraz dywersyfikację produkcji, promowanie ambitniejszych zmian podczas transformacji w miejscach, w których dotychczasowe działania nie są zrównoważone w perspektywie długoterminowej, oraz wzmocnienie powiązania między zapobieganiem a zarządzaniem kryzysowym;

- **przyspieszenie innowacji, zwiększenie dostępu do wiedzy i przyspieszenie transformacji cyfrowej**, a w konsekwencji rozwój dobrze prosperującego sektora rolnictwa poprzez wzmocnienie systemów wiedzy i innowacji w rolnictwie, w tym dostępu do bezstronnych i fachowych usług doradczych, ukierunkowanych szkoleń, wspierania szerszego wykorzystania rozwiązań cyfrowych;

- **poprawę warunków pracy i życia na obszarach wiejskich** dzięki oferowaniu usług zastępowania rolników i wspieraniu współpracy, rozwoju przedsiębiorstw, zwiększania wartości dodanej i projektów umożliwiających rozwój obszarów wiejskich.

Aby osiągnąć te cele, we wniosku proponuje się **wykorzystanie pełnego potencjału planowania strategicznego dzięki prostszym i bardziej elastycznym ramom polityki, które zwiększają synergię i komplementarność między sektorami.** Nowe wieloletnie ramy finansowe stanowią okazję do wzmocnienia wpływu wydatków z budżetu UE na rolnictwo. Na podstawie obecnego systemu opartego na planach strategicznych programowanie skorzysta na dalszej ewolucji, przy jednoczesnym zapewnieniu spójności i synergii ze wspólnymi ramami przewidzianymi w pełnym zestawie wniosków dotyczących WRF, w szczególności we wnioskach Komisji dotyczących rozporządzenia ustanawiającego **Fundusz Partnerstwa Krajowego i Regionalnego** na lata 2028–2034 („rozporządzenie w sprawie FPKR"), wniosku dotyczącym rozporządzenia w sprawie **wspólnych ram wykonania** („rozporządzenie w sprawie wykonania"), wniosku dotyczącym **Europejskiego Funduszu Konkurencyjności** oraz wniosku dotyczącym **programu ramowego w zakresie badań naukowych**. Jeżeli chodzi o wsparcie **przedakcesyjne**, wniosek dotyczący globalnego wymiaru Europy umożliwi krajom kandydującym przygotowanie się dzięki wprowadzeniu wymaganych struktur w systemach rolniczych w celu stopniowego dostosowywania się do WPR.

- **Spójność z przepisami obowiązującymi w tej dziedzinie polityki**

Niniejszy wniosek jest w pełni zgodny z celami TFUE dotyczącymi WPR. Unowocześniono w nim sposób wdrażania postanowień TFUE, zgodnie z kierunkami WRF na lata 2028–2034, wizją dla rolnictwa i żywności oraz działaniami na rzecz uproszczenia, przy jednoczesnym dostosowaniu się do obecnych wyzwań.

Art. 39 TFUE określa cele wspólnej polityki rolnej:

- zwiększenie wydajności rolnictwa przez wspieranie postępu technicznego, racjonalny rozwój produkcji rolnej, jak również optymalne wykorzystanie czynników produkcji, zwłaszcza siły roboczej;

- zapewnienie w ten sposób odpowiedniego poziomu życia ludności wiejskiej, zwłaszcza przez podniesienie indywidualnego dochodu osób pracujących w rolnictwie;
- stabilizacja rynków;
- zagwarantowanie bezpieczeństwa dostaw;
- zapewnienie rozsądnych cen w dostawach dla konsumentów.

- **Spójność z innymi politykami Unii**

Rolnictwo w znacznym stopniu przyczynia się do globalnej **konkurencyjności** UE. Unia jest dużym importerem towarów i przodującym eksporterem wartościowych produktów rolnych i spożywczych, a zatem w poważny sposób oddziałuje na systemy żywnościowe poza Unią. Niniejszy wniosek, zgodnie z art. 208 TFUE, uwzględnia unijne cele współpracy na rzecz rozwoju, takie jak likwidacja ubóstwa i zrównoważony rozwój w krajach rozwijających się, w szczególności zapewniając, by unijne wsparcie dla rolników miało minimalny wpływ na handel lub nie miało go wcale.

Obszary rolne i leśne zajmują 84 % terytorium Unii. Sektor ten jest zarówno uzależniony od środowiska, jak i wywiera na nie wpływ. Cele szczegółowe WPR z natury obejmują **działania na rzecz środowiska i klimatu**. Na przykład WPR ma swój udział w przystosowywaniu się do zmiany klimatu i odporności gospodarki wodnej, w kwestiach takich jak łagodzenie ryzyka powodziowego i gospodarka wodna poprzez renaturalizację terenu, a jednocześnie wspiera inicjatywy na rzecz różnorodności biologicznej i ochrony. Podobnie WPR może wspierać projekty dotyczące energii ze źródeł odnawialnych i biogospodarkę, przyczyniając się tym samym do osiągnięcia unijnych celów w zakresie transformacji energetycznej i obiegu zamkniętego.

We wniosku położono silny nacisk na wspieranie młodych rolników i propagowanie **odnowy pokoleń**, ponieważ Komisja stawia na młodych ludzi.

WPR wspiera dochody rolników, a tym samym przyczynia się do wzmocnienia **celów społecznych i polityki społecznej** na kilka ważnych sposobów: jest ukierunkowana na rolników najbardziej potrzebujących, wspiera zróżnicowanie cech obszarów wiejskich UE pod względem społeczno-kulturowym, w tym tworzy miejsca pracy i dobre warunki pracy w rolnictwie i na obszarach wiejskich. W przypadku komponentu WPR dotyczącego wsparcia dochodów konieczna jest ochrona beneficjentów końcowych i zapewnienie przewidywalności, a także ukierunkowanie działań wspierających przewidzianych w niniejszym rozporządzeniu i kierowanie nimi. Ponadto w ramach WPR finansuje się umiejętności i wiedzę, aby wspierać rolników w transformacji społeczno-gospodarczej, ekologicznej i cyfrowej. Wzmacnia się edukację rolniczą, możliwości uczenia się przez całe życie oraz partnerskie uczenie się. Dzięki nowej strukturze można lepiej dostosować jej instrumenty do krajowych systemów szkoleń i programów badawczych.

Rolnictwo ma bezpośredni związek z koncepcją „**Jednego zdrowia**”. W tym względzie we wniosku przewidziano zestaw instrumentów, które mają na celu zapewnienie produkcji żywności wysokiej jakości, ograniczenie stosowania pestycydów i środków przeciwdrobnoustrojowych, poprawę warunków dobrostanu zwierząt, a także środków bioasekuracji na poziomie gospodarstwa rolnego w celu zapobiegania pojawowi agrofagów i ogniskom chorób zwierząt.

WPR przyczynia się do spójności i prawa do pozostania dzięki wspieraniu zróżnicowanej i odpornej gospodarki wiejskiej na **obszarach wiejskich**, wspierając na przykład możliwości rynkowe, agroturystykę, infrastrukturę i biogospodarkę za pośrednictwem strategii LEADER. Jest to zgodne z celami długoterminowej wizji dla obszarów wiejskich, w których kładzie się nacisk na dywersyfikację gospodarczą w środowisku wiejskim dla rolników.

Podobnie jak w innych sektorach rolnictwo i obszary wiejskie powinny lepiej wykorzystywać **innowacje** w celu zwiększenia konkurencyjności, zrównoważonego rozwoju i odporności. Nowe technologie i wiedza, w szczególności technologie cyfrowe, poprawiają zasobooszczędność. Wniosek wzmacnia powiązania z polityką w dziedzinie badań naukowych, wyznaczając zorganizowanej wymianie wiedzy ważną rolę w modelu realizacji polityki. WPR oraz polityka UE w zakresie badań naukowych i innowacji mogą znacznie zwiększyć konkurencyjność i odporność sektora rolnego. Podobnie nacisk położony na cyfryzację umożliwia powiązanie z unijną agendą cyfrową i dotyczącą sztucznej inteligencji, ale także ogranicza obciążenia sprawozdawcze.

Istnieje wiele możliwości synergii między WPR a innymi politykami UE, które nowy mechanizm planowania pozwoli lepiej wykorzystać.

2. PODSTAWA PRAWNA, POMOCNICZOŚĆ I PROPORCJONALNOŚĆ

• Podstawa prawna

W art. 38 TFUE uprawniono Unię do określania i realizowania wspólnej polityki rolnej. W art. 39 TFUE określono cele WPR, które obejmują zwiększenie wydajności rolnictwa, zapewnienie odpowiedniego poziomu życia ludności wiejskiej, stabilizację rynków, zagwarantowanie bezpieczeństwa dostaw oraz zapewnienie rozsądnych cen w dostawach dla konsumentów.

Podstawę prawną niniejszego wniosku stanowi art. 43 ust. 2 TFUE.

• Pomocniczość (w przypadku kompetencji niewyłącznych)

Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej przewiduje, że Unia dzieli kompetencje w dziedzinie rolnictwa z państwami członkowskimi, tworząc wspólną politykę rolną, w której przewidziano wspólne cele i metody wdrażania.

W obecnym modelu realizacji WPR Unia dokonała przesunięcia w kierunku określenia podstawowych parametrów polityki (celów WPR, szeroko rozumianych rodzajów interwencji, podstawowych wymogów), natomiast odpowiedzialność spoczywa w większej mierze na państwach członkowskich, które są w większym stopniu rozliczane ze sposobu osiągania celów i realizacji uzgodnionych celów końcowych. W tym kontekście wniosek dotyczący WPR po 2027 r. nadal zapewnia równe warunki działania dla państw członkowskich i rolników na jednolitym rynku, gwarantując bezpieczeństwo żywnościowe w całej Unii oraz reagując na wyzwania o charakterze transgranicznym i globalnym.

Zgodnie z wizją dla rolnictwa i żywności oraz biorąc pod uwagę wysoce zróżnicowane środowisko rolnicze w Unii o różnych parametrach fizycznych, uniwersalne podejście nie prowadzi do osiągnięcia pożądanych rezultatów. Większy poziom integracji z różnymi politykami i elastyczność w działaniu państw członkowskich umożliwią lepsze uwzględnianie lokalnych warunków i potrzeb. Państwa członkowskie będą odpowiedzialne za dostosowywanie interwencji w ramach WPR, tak aby maksymalizować swój wkład w osiąganie celów UE w oparciu o zalecenia Komisji.

- **Proporcjonalność**

Gospodarcze, środowiskowe i społeczne wyzwania, przed którymi stoją sektor rolny UE i jej obszary wiejskie, wymagają zdecydowanej reakcji i długotrwałych działań, które będą odzwierciedlać unijny wymiar tych wyzwań. Ramom polityki WPR towarzyszy solidny i proporcjonalny budżet Funduszu PKR. Większa swoboda wyboru oferowana państwom członkowskim przy wyborze i dostosowywaniu narzędzi polityki dostępnych w ramach WPR, które pozwalają na osiągnięcie wspólnych celów UE, jest proporcjonalna do poziomu działań wymaganych w obliczu potrzeb i wyzwań.

- **Wybór instrumentu**

Wspólna polityka rolna ma podstawę prawną w art. 42–43 TFUE, a w ciągu ponad 60 lat swojej historii pokazała, że nadal jest istotna i niezbędna oraz że ewoluuje w czasie. Dobrze ukierunkowana polityka, zapewniająca właściwe kierowanie, zagwarantuje rolnikom i obszarom wiejskim odpowiednie warunki do podejmowania starań i zapewniania w zrównoważony sposób bezpieczeństwa żywnościowego i odnowy pokoleń.

W akcie prawnym określono konkretne aspekty polityczne specyficzne dla WPR, jej priorytety i ukierunkowanie, określając prawa i obowiązki państw członkowskich i beneficjentów końcowych. Ze względu na jej długoterminowy i strategiczny charakter oraz charakter wydatków, na które składają się wsparcie dochodów, inwestycje i współpraca, uzasadniona jest zintegrowana, ale niezależna podstawa prawna. Biorąc pod uwagę ogólny system zarządzania WRF, najwłaściwszym narzędziem do wprowadzenia w życie proponowanych ram jest specjalne rozporządzenie w sprawie wspólnej polityki rolnej, które uzupełnia proponowane rozporządzenie w sprawie FPKR i rozporządzenie w sprawie wykonania o przepisy szczegółowe mające zastosowanie do wspólnej polityki rolnej. Podobnie jak w przeszłości, działa ona w powiązaniu ze wspólną organizacją rynków produktów rolnych.

3. WYNIKI OCEN *EX POST,* KONSULTACJI Z ZAINTERESOWANYMI STRONAMI I OCEN SKUTKÓW

- **Oceny ex post/oceny adekwatności obowiązującego prawodawstwa**

W listopadzie 2023 r. Komisja opublikowała sprawozdanie na temat wspólnych wysiłków w ramach wszystkich planów strategicznych WPR w państwach członkowskich UE (na podstawie obecnie obowiązującego rozporządzenia (UE) 2021/2115), w którym podkreśliła niektóre kluczowe elementy:

- nowe plany strategiczne WPR są odpowiednim narzędziem do realizacji celów polityki WPR;
- plany strategiczne WPR wykazują stałe wsparcie dla dochodów gospodarstw, stabilności gospodarczej i odporności sektora rolnego;
- istnieje potrzeba wzmocnienia narzędzi zarządzania ryzykiem i ich większego wykorzystania w całej Unii za pomocą programów unijnych lub krajowych;
- plany mają bardziej ekologiczny charakter niż w poprzednim okresie WPR; jednak mają też większy potencjał w zakresie wnoszenia wkładu w łagodzenie zmiany klimatu, w szczególności poprzez zwiększenie sekwestracji dwutlenku węgla, natomiast wyzwania związane z przystosowaniem się do zmiany klimatu wymagają bardziej całościowego i długoterminowego podejścia, w

przypadku którego niezbędne są odpowiednie praktyki zarządzania i inwestycje;

- poczyniono postępy w zakresie zrównoważonego gospodarowania zasobami naturalnymi, w szczególności w odniesieniu do gleby i zmniejszenia zależności od środków chemicznych;
- niezbędne będzie bardziej całościowe podejście do konkretnych sektorów, uwzględniające ich podatność na zagrożenia i korzyści gospodarcze, społeczne i środowiskowe: na przykład zwiększenie pozytywnego wpływu ekstensywnych systemów chowu zwierząt gospodarskich na różnorodność biologiczną, sekwestrację dwutlenku węgla, krajobrazy, dziedzictwo kulturowe i źródła utrzymania na obszarach wiejskich;
- ponadto ogólna sytuacja zależy również od elementów pozostających poza WPR, a także od innych czynników zewnętrznych, takich jak zmiany na rynku i preferencje konsumentów.

W tym sprawozdaniu ogólnym podsumowującym zbiorcze ambicje i wspólne wysiłki państw członkowskich Komisja uznała, że dodatkowo należy zwrócić uwagę na następujące obszary: wzmacnianie umiejętności, szkoleń i zdolności doradczych na wszystkich szczeblach; wspieranie wymiany dobrych praktyk, aby lepiej ukierunkować działania państw członkowskich i zainteresowanych stron; zmniejszenie obciążeń administracyjnych związanych z konkretnymi interwencjami; oraz monitorowanie wdrażania i wyników (a także w razie potrzeby dostosowanie planów strategicznych WPR).

- **Konsultacje z zainteresowanymi stronami**

Podczas przygotowywania inicjatyw dotyczących WRF Komisja aktywnie współpracowała z zainteresowanymi stronami.

Zainicjowany w styczniu 2024 r. strategiczny dialog na temat przyszłości rolnictwa UE zgromadził 29 głównych zainteresowanych stron reprezentujących europejski sektor rolno-spożywczy, społeczeństwo obywatelskie, społeczności wiejskie i środowiska akademickie w celu osiągnięcia konsensusu i opracowania przyszłej wizji systemów rolniczych i żywnościowych w UE. W ramach strategicznego dialogu podkreślono potrzebę dalszego zapewniania wsparcia społeczno-gospodarczego skierowanego do najbardziej potrzebujących tego rolników; propagowania pozytywnych dla społeczeństwa efektów środowiskowych, społecznych i dotyczących dobrostanu zwierząt; oraz stworzenia sprzyjających warunków podstawowych dla obszarów wiejskich. Stwierdzono, że osiągnięcie celów UE w zakresie rolnictwa i produkcji żywności, rozwoju obszarów wiejskich, neutralności klimatycznej i odbudowy różnorodności biologicznej wymaga specjalnego i proporcjonalnego budżetu dopasowanego do wszystkich ambicji w wyważonym i równym stopniu. Zasada ta ma zasadnicze znaczenie dla zapewnienia opłacalności ekonomicznej transformacji, promowania odnowy pokoleń, ożywienia obszarów wiejskich i wspierania gospodarstw rolnych znajdujących się w niekorzystnej sytuacji konkurencyjnej, a jednocześnie niezbędnych do zachowania różnorodności rolnictwa w UE.

Ponadto w ramach niedawno powołanej Europejskiej Rady ds. Rolnictwa i Żywności (EBAF), skupiającej organizacje reprezentujące społeczność rolniczą, inne podmioty w łańcuchu dostaw żywności i społeczeństwo obywatelskie, w dniach 19 maja 2025 r. i 19–20 czerwca 2025 r. odbyła się specjalna dyskusja na temat sposobów lepszego ukierunkowania płatności bezpośrednich i odejścia od zasady warunkowości na rzecz systemu zachęt w WPR po 2027 r.

Dodatkowe informacje na temat przyszłości WPR pozyskano podczas specjalnych spotkań zorganizowanych w ramach istniejących unijnych platform zainteresowanych stron oraz doraźnych warsztatów technicznych z udziałem zainteresowanych stron z UE i państw członkowskich.

- **Gromadzenie i wykorzystanie wiedzy eksperckiej**

W celu zebrania od ekspertów danych i opinii na temat kwestii związanych z WPR w okresie od grudnia 2023 r. do maja 2024 r. zorganizowano szereg warsztatów technicznych. Warsztaty te umożliwiły wymianę poglądów między zainteresowanymi stronami z UE, państwami członkowskimi i służbami Komisji oraz poczynienie postępów w formułowaniu kluczowych wniosków i kwestii, które należy uwzględnić w procesie modernizowania i upraszczania WPR.

Podczas pierwszych warsztatów na temat odporności stwierdzono potrzebę wzmocnienia narzędzi zarządzania ryzykiem na poziomie gospodarstwa rolnego i możliwości podziału ryzyka w całym łańcuchu wartości, przy zastosowaniu bardziej całościowego podejścia uwzględniającego zapobieganie ryzyku. Drugie warsztaty koncentrowały się na bezpieczeństwie żywnościowym, natomiast trzecie warsztaty dotyczące zrównoważonego rozwoju zakończyły się wyrażeniem szerokiego poparcia dla konieczności pomagania rolnikom w testowaniu nowych innowacji i bardziej niezależnego doradztwa. Czwarte warsztaty na temat zarządzania WPR i jej wyników potwierdziły ogólne poparcie dla nowego modelu realizacji WPR, a uczestnicy zaapelowali o konieczność zapewnienia stabilności, elastyczności i uproszczenia (zwłaszcza dla rolników); przeanalizowanie bardziej dobrowolnego podejścia; zwiększenie zdolności reagowania na wstrząsy zewnętrzne; proporcjonalność kontroli i kar. Podczas ostatnich warsztatów skoncentrowano się na solidarności oraz obszarach wiejskich, a także podkreślono ogólne wsparcie dla zapewnienia bardziej zintegrowanych reakcji politycznych, które mają zasadnicze znaczenie dla szerokiego zakresu wyzwań występujących na obszarach wiejskich, jako że WPR nie jest w stanie zająć się wszystkim, a najlepsze praktyki istnieją, ale nie są upowszechniane, a także zwrócono uwagę na potrzebę większego budowania zdolności administracji i prostszych ram.

Projekt badań prognostycznych opracowany przez Komisję, dotyczący transformacji cyfrowej dla rolników i społeczności wiejskich, obejmował serię warsztatów partycypacyjnych z udziałem zainteresowanych stron w okresie od marca 2022 r. do maja 2023 r. Komisja wraz z państwami członkowskimi uczestniczyła w przeprowadzonym przez prezydencję hiszpańską prognozowaniu dotyczącym otwartej strategicznej autonomii, które obejmowało sektor rolno-spożywczy jako jeden z czterech sektorów strategicznych.

Ponadto dialog na temat wdrażania przeprowadzony w czerwcu 2025 r., któremu przewodniczył komisarz Hansen, umożliwił określenie priorytetów w zakresie poprawy istniejących instrumentów WPR.

- **Ocena skutków**

Wniosek opierał się na ocenie skutków przeprowadzonej w kontekście WRF na lata 2028–2034 dotyczącej wniosku Komisji w sprawie FPKR, w której oceniono warianty projektu planów PKR, koncentrując się na dwóch kluczowych aspektach: modelu realizacji, który określa sposób wydatkowania środków, oraz trybie zarządzania, który reguluje sposób dokonywania i nadzorowania wydatków UE.

W ocenie skutków oceniono warianty włączenia wspólnej polityki rolnej (WPR) do jednego planu.

Wariant 1 (WPR poza planami PKR) opierałby się na wiedzy fachowej zdobytej podczas wdrażania obecnych planów strategicznych WPR. Podejście to zapewniłoby ciągłość, umożliwiłoby wprowadzenie wykonalnych zmian oraz sprecyzowałoby odpowiedzialność na szczeblu unijnym i krajowym.

Dalsza integracja WPR doprowadziłaby do dalszego uproszczenia i zwiększenia synergii w osiąganiu celów tej polityki oraz zapewniłaby beneficjentom przewidywalność. Z drugiej strony podejście oparte na jednym funduszu w przyszłej WPR umożliwiłoby ukierunkowane wsparcie, ale ograniczyłoby zdolność do zaspokajania pojawiających się lub nieprzewidzianych potrzeb i zmieniających się priorytetów. W celu zwiększenia efektywności w przyszłych wieloletnich ramach finansowych (WRF) istnieje jednak możliwość dodatkowej harmonizacji kluczowych aspektów kształtowania polityki, takich jak monitorowanie, wykonanie i systemy kontroli. Stworzyłoby to synergię w procedurach administracyjnych, zmniejszając koszty ponoszone przez państwa członkowskie.

Z oceny skutków wynika natomiast, że pełna integracja WPR (wariant 2b) wymagałaby wprowadzenia szczegółowych przepisów zapewniających integralność jednolitego rynku i uczciwą konkurencji między rolnikami, w szczególności w odniesieniu do instrumentów bezpośrednio wspierających dochody gospodarstw rolnych, takich jak płatności bezpośrednie, które mają kluczowe znaczenie dla rolników jako jedno ze źródeł utrzymania.

Zgodnie z oceną skutków posiadanie przez każde państwo członkowskie jednego planu zapewniłoby bardziej spójne programowanie, odzwierciedlające potrzeby krajowe i regionalne przy jednoczesnym wspieraniu realizacji priorytetów Unii. Jedna pula środków finansowych dla każdego państwa członkowskiego umożliwiłaby skuteczną i elastyczną ponowny przydział środków finansowych, pozwalając na łatwe przegrupowanie zasobów w celu sprostania nowym priorytetom lub wyzwaniom. Ogólnie biorąc, w ocenie skutków stwierdzono, że szerszy zakres i zintegrowane podejście do zarządzania przyniosłyby znaczne korzyści, w tym większą spójność, prostotę i elastyczność.

- **Sprawność regulacyjna i uproszczenie**

Uproszczenie jest nadrzędnym priorytetem Komisji mającym na celu zmniejszenie obciążeń i nadmiernej złożoności, a przy tym sprzyjanie szybkości i elastyczności.

Zmniejszono radykalnie liczbę przepisów dotyczących wspólnej polityki rolnej i uzyskano spójność między odpowiednimi artykułami FPKR, rozporządzeniem w sprawie WPR i rozporządzeniem w sprawie wspólnej organizacji rynków produktów rolnych. Ogólnie biorąc, zmniejszono poziom szczegółowości i liczbę wymogów, a nacisk położono na przepisy niezbędne do funkcjonowania ram prawnych WPR. Prowadzi to nie tylko do zmniejszenia ogólnej liczby przepisów, ale również poprawia ogólną jakość ustawodawstwa i zmniejsza jego złożoność, zapewniając jednocześnie państwom członkowskim większą elastyczność w dostosowywaniu wspólnych instrumentów WPR do swoich szczególnych potrzeb i wyzwań.

Dzięki zintegrowaniu interwencji finansowanych z obecnej struktury dwufunduszowej (EFRG i EFRROW) we wniosku ujednolicono narzędzia prowadzące do osiągnięcia celów w obszarach konkurencyjności, odporności, innowacji i zrównoważonego rozwoju, a ich łączne wykorzystanie prowadzi do lepszych wyników. Takie ujednolicenie nie tylko zwiększa skuteczność dostępnego wsparcia, ale również zapewnia większą elastyczność i uproszczenie

zarządzania nim, co ostatecznie prowadzi do skuteczniejszych i bardziej ukierunkowanych interwencji zarówno dla rolników, jak i organów. Ta zwiększona elastyczność daje państwom członkowskim możliwość opracowywania, planowania i wdrażania narzędzi wsparcia WPR w sposób, który najlepiej odpowiada szczególnym potrzebom sektora.

Uproszczenie dla beneficjentów uzyska się między innymi przez:

- uproszczenie warunkowości (odpowiedzialne prowadzenie gospodarstwa). Zmniejszenie liczby rodzajów interwencji (wiele połączono, np. ekoschematy oraz zobowiązania rolnośrodowiskowe i klimatyczne, znacznie ograniczono warianty płatności bezpośrednich), lepsze skoncentrowanie się na rodzajach interwencji, kluczowe wymogi wyłącznie w rozporządzeniu;
- oferowanie większej liczby płatności ryczałtowych. Umożliwi to uproszczenie procedur składania wniosków, co zmniejszy obciążenie beneficjentów i administracji.

Uproszczenie dla państw członkowskich wynika z:

- jednego funduszu: braku skomplikowanych przepisów dotyczących przesunięć środków, braku odrębnych przepisów dla każdego funduszu; przeniesienie obciążeń związanych z kontrolą z agencji płatniczych na istniejące właściwe krajowe organy kontrolne, co zmniejsza ryzyko wielokrotnych kontroli w gospodarstwach rolnych;
- ujednolicenie we wniosku także harmonogramu płatności, które eliminuje sztywność, a jednocześnie zapewnia rolnikom terminowe płatności, umożliwiając tym samym ściślejsze powiązanie ich z faktyczną realizacją interwencji.
- **Prawa podstawowe**

Niniejszy wniosek nie narusza praw podstawowych i jest zgodny z zasadami uznanymi w szczególności w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej, jak to określono we wniosku Komisji dotyczącym rozporządzenia w sprawie FPKR. Przepisy tego proponowanego rozporządzenia dotyczące poszanowania praw podstawowych i praworządności będą miały również zastosowanie do wsparcia w ramach wspólnej polityki rolnej.

4. WPŁYW NA BUDŻET

Aby planowanie partnerstwa krajowego i regionalnego przyniosło korzyści, wniosek Komisji w sprawie wieloletnich ram finansowych na lata 2028–2034 (wstawić odniesienie) uwzględnia wspólną politykę rolną w ramach FPKR. Znaczna część Funduszu przeznaczona jest na wsparcie dochodów w rolnictwie, wyodrębnione z alokacji Funduszu w wysokości co najmniej 293,7 mld EUR w celu zapewnienia stabilności i przewidywalności wsparcia dla beneficjentów.

Finansowanie to można zwiększyć w ramach FPKR przez synergiczne programowanie działań służących więcej niż jednemu celowi, takich jak agroenergia, umiejętności i infrastruktura społeczna, woda lub łączność, aby wymienić tylko kilka przykładów. Ponadto w rozporządzeniu w sprawie FPKR przewidziano finansowanie promocji produktów rolnych, interwencji kryzysowych i sieci bezpieczeństwa opartej na jedności (integrujące obecną rezerwę rolną) w ramach Instrumentu w wysokości 6,3 mld EUR, a także finansowanie części pomocy technicznej, np. na rzecz sieci lub monitorowania.

W ramach finansowania rolnictwa można korzystać z projektów realizowanych w ramach Europejskiego Funduszu Konkurencyjności, finansowanie może również pozostać integralną częścią europejskiego programu ramowego w zakresie badań naukowych w ramach segmentów dotyczących zdrowia, rolnictwa i biogospodarki w celu wspierania badań naukowych i innowacji w dziedzinie żywności, rolnictwa, rozwoju obszarów wiejskich i biogospodarki. Takie połączenie umożliwi zachowanie obecnie dostępnych narzędzi i ich wykorzystanie w optymalny sposób.

Szczegóły finansowego wpływu wniosku w sprawie WPR określono w sprawozdaniu finansowym towarzyszącym wnioskowi w sprawie FPKR.

5. ELEMENTY FAKULTATYWNE

• Plany wdrożenia i monitorowanie, ocena i sprawozdania

Do monitorowania inicjatywy wykorzystane zostaną ramy wykonania mające zastosowanie do wieloletnich ram finansowych na lata 2028–2034, które określono we wniosku dotyczącym rozporządzenia [rozporządzenie w sprawie wykonania]. Ramy wykonania przewidują sporządzenie sprawozdania z wykonania na etapie realizacji programu, a także ocenę retrospektywną, którą należy przeprowadzić zgodnie z art. 34 ust. 3 rozporządzenia (UE, Euratom) 2024/2509[1]. Ocenę przeprowadza się zgodnie z wytycznymi Komisji dotyczącymi lepszego stanowienia prawa i będzie ona opierać się na wskaźnikach istotnych z punktu widzenia celów Funduszu.

• Dokumenty wyjaśniające (w przypadku dyrektyw)

Nie dotyczy.

• Szczegółowe objaśnienia poszczególnych przepisów wniosku

Niniejszy wniosek jest częścią pakietu dotyczącego WRF na lata 2028–2034, obejmującego rozporządzenie w sprawie FPKR i rozporządzenie w sprawie wykonania, którego przedmiotem są: finansowanie, ramy zasad horyzontalnych, przepisy dotyczące zarządzania Funduszem PKR, ramy finansowe, ogólne zasady dotyczące treści i zatwierdzania planów PKR oraz zarządzania nimi, a także pakiet dokumentów dotyczących poświadczenia wiarygodności oraz ramy wykonania i ramy monitorowania.

Niniejszy wniosek uzupełnia te przepisy ogólne przepisami szczegółowymi mającymi zastosowanie do rozdziału dotyczącego wspólnej polityki rolnej i rolnictwa w planach PKR.

Wniosek stanowi również uzupełnienie przepisów określonych w proponowanym rozporządzeniu zmieniającym rozporządzenie (UE) nr 1308/2013[2], które przewiduje przepisy dotyczące interwencji w niektórych sektorach i programów dla szkół.

Rozporządzenie w sprawie wspólnej polityki rolnej:

[1] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2024/2509 z dnia 23 września 2024 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii (wersja przekształcona) (Dz.U. L, 2024/2509, 26.9.2024), ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj.

[2] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79, (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007 (Dz.U. L 347 z 20.12.2013, s. 671), ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1308/oj.

W art. 1 i 2 określono zakres stosowania, krajowe zalecenia dotyczące WPR, które należy przyjąć, oraz sterowanie nimi. W art. 3 i 4 określono elementy architektury środowiskowej, klimatycznej i społecznej WPR, w tym priorytetowe obszary dotyczące środowiska i klimatu. W art. 5 wyszczególniono wszystkie interwencje w ramach WPR i określono przepisy dotyczące interwencji wsparcia dochodów. W art. 6–20 określono wymogi dotyczące interwencji w ramach WPR, a także przepisy dotyczące ukierunkowania.

W art. 15 i 16 – szczegółowe przepisy dotyczące odnowy pokoleń, przewidujące pakiet startowy dla młodych rolników, składający się z kompleksowego zestawu interwencji skierowanych do młodych rolników, ułatwiający im rozpoczynanie i rozwój działalności w sektorze rolnym. Art. 18, 19 i 20 dotyczą innych interwencji w ramach WPR finansowanych ze środków przydzielonych na plany PKR. Określono w nich rodzaje interwencji w zakresie współpracy, inicjatywę LEADER, wsparcie na dzielenie się wiedzą i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich oraz inne działania realizowane w ramach WPR.

W art. 21 uregulowano zarządzanie danymi w ramach WPR, w tym określono przepisy dotyczące organu odpowiedzialnego za zarządzanie danymi w ramach WPR.

Art. 22–25 zawierają przepisy ogólne i końcowe, w tym przekazanie Komisji uprawnień do uzupełniania niniejszego rozporządzenia oraz uprawnienia wykonawcze dla Komisji do przyjmowania środków stanowiących odstępstwo od niniejszego rozporządzenia w celu rozwiązania szczególnych problemów w przypadkach uzasadnionej sytuacji nadzwyczajnej, procedurę komitetową i przepisy końcowe.

2025/0241 (COD)

Wniosek

ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

ustanawiające warunki realizacji unijnego wsparcia w ramach wspólnej polityki rolnej na lata 2028–2034

PARLAMENT EUROPEJSKI I RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 43 ust. 2,

uwzględniając Akt przystąpienia z 1979 r., w szczególności dołączony do niego protokół nr 4 ust. 6 dotyczący bawełny,

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

uwzględniając opinię Trybunału Obrachunkowego[3],

po przekazaniu projektu aktu ustawodawczego parlamentom narodowym,

uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego[4],

uwzględniając opinię Komitetu Regionów[5],

stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą,

a także mając na uwadze, co następuje:

(1) W komunikacie Komisji z dnia 19 lutego 2025 r. zatytułowanym „Wizja dla rolnictwa i żywności”[6] zapowiedziano, że we wspólnej polityce rolnej („WPR”) po 2027 r. zwiększa się odpowiedzialność i rozliczalność państw członkowskich za sposób realizacji celów WPR, tj. wspierania i stabilizowania dochodów rolników oraz przyciągania przyszłych pokoleń rolników, a także zagwarantowania bezpieczeństwa żywnościowego. Nowa WPR ma być prostszą i bardziej ukierunkowaną wspólną polityką Unii, z większą elastycznością dla rolników i przejściem od wymogów do zachęt dla rolników.

(2) Pakiet legislacyjny wieloletnich ram finansowych (WRF) na lata 2028–2034 obejmuje rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE).../... [PKR] ustanawiające Fundusz Partnerstwa Krajowego i Regionalnego („Fundusz”) na lata 2028–2034, grupujące wstępnie przydzielone w ramach Funduszu środki krajowe, w tym z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) określone zgodnie z

---

3 Dz.U. C z , s. .

4 Dz.U. C z , s. .

5 Dz.U. C z , s. .

6 KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY, EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU REGIONÓW: Wizja dla rolnictwa i żywności: Wspólne kształtowanie unijnego sektora rolnego i spożywczego, atrakcyjnego dla przyszłych pokoleń, COM(2025)75 final; https://eur-lex.europa.eu/legal-content/pl/TXT/?uri=CELEX:52025DC0075.

rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115[7] oraz rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2116[8]. Fundusz należy wdrażać w ramach planów partnerstwa krajowego i regionalnego („plany PKR") oraz Instrumentu UE, których celem jest zwiększanie elastyczności i reagowanie na kryzysy oraz interwencje wymagające sterowania lub koordynacji na szczeblu unijnym. To unijne wsparcie dla WPR będzie udzielane w ramach Funduszu zgodnie z przepisami regulującymi ten Fundusz określonymi w rozporządzeniu (UE).../... [PKR].

(3) W odniesieniu do rolnictwa cel ogólny Funduszu, o którym mowa w art. 3 lit. c) rozporządzenia (UE).../... [PKR] przypomina cele ustanowione w art. 39 TFUE. Cele szczegółowe WPR bezpośrednio przyczyniają się do utrzymania jakości życia w Unii, a państwa członkowskie mają je osiągać, korzystając ze swoich planów PKR.

(4) W celu zapewnienia odpowiedniego reagowania przez Unię na najbardziej palące wyzwania stojące przed sektorem rolnym należy przewidzieć mechanizm sterujący odzwierciedlający kierunki wizji dla rolnictwa i żywności umożliwiający ukierunkowanie polityki. Aby poczynić postępy w kierunku konkurencyjnego, odpornego i zrównoważonego sektora rolnego, zgodnie z wynikami konsultacji z zainteresowanymi stronami, zalecenia krajowe dotyczące WPR powinny zapewnić na tyle wystarczający poziom sterowania polityką na szczeblu unijnym, aby ukierunkować państwa członkowskie przy opracowywaniu planów PKR w dziedzinie rolnictwa przez określenie odpowiednich interwencji na podstawie konkretnych wyzwań i potrzeb tych państw.

(5) Aby zapewnić równe warunki działania i wspólne ramy wsparcia dla unijnego sektora rolnego, państwa członkowskie powinny określić elementy ram, biorąc pod uwagę lokalną specyfikę i potrzeby, mając na uwadze cele WPR, natomiast Unia powinna zapewnić wspólne ramy polityki wspierającej tych, którzy najbardziej tego potrzebują.

(6) WPR ma pozytywny wpływ na odnowę pokoleń w rolnictwie, ale nadal istnieją przeszkody, w szczególności w kwestiach zapewniania podstawowej infrastruktury i usług na obszarach wiejskich, dostępu do gruntów i siatki bezpieczeństwa socjalnego dla młodych ludzi oraz dla rolników przechodzących na emeryturę. Aby uwzględnić szczególne potrzeby młodych rolników i nowych podmiotów, każde państwo członkowskie powinno być zobowiązane do uwzględnienia w planie PKR strategii odnowy pokoleń, która powinna opierać się na ocenie konkretnego kontekstu krajowego, zgodnie z wizją Komisji dla rolnictwa i żywności, w której priorytetowo traktuje się długoterminową zrównoważoność i atrakcyjność unijnego sektora rolnego i rolno-spożywczego. Państwa członkowskie powinny również opracować kompleksowy „pakiet startowy" dla młodych rolników, mający ułatwić młodym rolnikom rozpoczynanie i rozwój działalności w tym sektorze, zawierający m.in. kompleksowy pakiet interwencji skierowanych do młodych rolników.

---

[7] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115 z dnia 2 grudnia 2021 r. ustanawiające przepisy dotyczące wsparcia planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPR) i finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz uchylające rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 i (UE) nr 1307/2013 (Dz.U. L 435 z 6.12.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2115/oj).

[8] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2116 z dnia 6 grudnia 2021 r. w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej, zarządzania nią i monitorowania jej oraz uchylenia rozporządzenia (UE) nr 1306/2013 (Dz.U. L 435 z 6.12.2021, s. 187, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2116/oj).

(7) Zgodnie z celem, jakim jest osiągnięcie lepszej równowagi między zachętami a wymaganiami, państwa członkowskie powinny ukierunkować wsparcie wynikające z planów PKR na priorytety WPR, które mają zasadnicze znaczenie dla długoterminowej zrównoważoności rolnictwa. WPR po 2027 r. powinna przyspieszyć przechodzenie na bardziej zrównoważone metody produkcji, przyczyniając się do osiągnięcia celu neutralności klimatycznej do 2050 r. Nowa WPR powinna oferować lepsze nagrody za świadczenie bardziej ambitnych usług ekosystemowych, które wykraczają poza wyniki osiągane dzięki wymogom obowiązkowym. Nowa WPR powinna zapewnić nową równowagę między odpowiedzialnym prowadzeniem gospodarstwa z uwzględnieniem zestawu obowiązkowych wymogów a działaniami rolnośrodowiskowymi i na rzecz klimatu wspierającymi zobowiązania korzystne dla środowiska, klimatu i dobrostanu zwierząt oraz przejście na bardziej odporne systemy produkcji.

(8) Należy wprowadzać odpowiedzialne prowadzenie gospodarstwa, aby zagwarantować zgodność wsparcia w ramach WPR z zasadą „nie czyń poważnych szkód” określoną w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2024/2509[9]. Odpowiedzialne prowadzenie gospodarstwa powinno uwzględniać minimalne wymogi warunkowości środowiskowej i społecznej, a także praktyki ochronne opracowane przez państwa członkowskie z myślą o realizacji kluczowych celów, takich jak ochrona gleb i rzek przed zanieczyszczeniem. Państwa członkowskie powinny mieć możliwość elastycznego dostosowywania takich praktyk ochronnych do swojego szczególnego kontekstu geograficznego i klimatycznego oraz systemów produkcji, w tym przez ustanowienie zwolnień. W celu promowania rolnictwa zrównoważonego w aspekcie społecznym niektóre płatności w ramach WPR wymagają zgodności z normami dotyczącymi warunków pracy i zatrudnienia oraz bezpieczeństwa i higieny pracy. Należy przestrzegać Europejskiej karty oraz zróżnicowanych ram krajowych i modeli rynku pracy, a także nie należy nakładać na partnerów społecznych ani państwa członkowskie dodatkowych obowiązków dotyczących egzekwowania lub kontroli oraz unikać podwójnych korekt.

(9) Wsparcie dochodów rolników powinno nadal stanowić główny instrument polityki gwarantujący godziwe dochody rolnikom oraz zrównoważone rolnictwo i produkcję żywności. Powinno to przyczyniać się do wspierania konkurencyjnego i odpornego sektora rolnego dążącego do czerpania korzyści z produkcji wysokiej jakości i z zasobooszczędności, przy jednoczesnym zapewnianiu odnowy pokoleń, a tym samym długoterminowego bezpieczeństwa żywnościowego. Aby zapewnić stabilność i przewidywalność unijnego sektora rolnego, należy wyodrębnić środki na wsparcie dochodów przeznaczone wyłącznie dla rolników. Aby uzyskać istotny efekt i skuteczność, nowa WPR powinna obejmować usprawniony i spójny zestaw rodzajów interwencji służących wsparciu dochodów, umożliwiający państwom członkowskim realizację celów WPR.

(10) Biorąc pod uwagę potrzebę ukierunkowania wsparcia na osoby najbardziej potrzebujące, państwa członkowskie powinny wypłacać degresywne obszarowe wsparcie dochodów wyłącznie tym osobom, dla których rolnictwo jest podstawową działalnością, przy jednoczesnym zapewnieniu, aby nie dochodziło do wykluczania drobnych rolników oraz rolników prowadzących działalność rolniczą i nierolniczą, którzy prowadzą działalność rolniczą na co najmniej minimalnym poziomie.

---

[9] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2024/2509 z dnia 23 września 2024 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii (wersja przekształcona) (Dz.U. L, 2024/2509, 26.9.2024), ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj.

(11) Uznając potrzebę zwiększenia odporności gospodarstw rolnych i zarządzania ryzykiem, należy przyznawać wsparcie w celu poprawy zdolności rolników do przetrwania rosnącego ryzyka i kryzysów, takich jak związane ze zmianą klimatu lub niestabilnością rynku, aby umożliwić rolnikom ze wszystkich państw członkowskich uczestnictwo w narzędziach zarządzania ryzykiem, m.in. przez udzielanie wsparcia na opłacenie składek ubezpieczeniowych i składek do funduszy wspólnego inwestowania. Należy promować proaktywne podejście do zarządzania ryzykiem, wzmacniające odporność sektora przez ustalenie odpowiednich maksymalnych stawek wsparcia, z zachętami dla rolników, którzy wdrażają środki zapobiegania ryzyku.

(12) Do osiągania celów WPR należy dążyć także przez wspieranie inwestycji realizowanych przez rolników i posiadaczy lasów. Takie inwestycje mogą dotyczyć m.in. infrastruktury związanej z rozwojem, modernizacją lub przystosowywaniem się do zmiany klimatu w rolnictwie i leśnictwie, praktyk rolno-leśnych, energii i wody, wprowadzania technologii cyfrowych w rolnictwie, rolnictwa precyzyjnego, dywersyfikacji źródeł dochodów w innych rodzajach działalności, takich jak agroturystyka i biogospodarka. Powinna istnieć także możliwość wspierania inwestycji w przywracanie potencjału produkcji rolnej lub leśnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych lub katastrof, w tym pożarów, burz, powodzi, pojawu agrofagów i chorób.

(13) Uznając konieczność zachowania przez rolników równowagi między obowiązkami zawodowymi a obowiązkami osobistymi i rodzinnymi, należy zapewnić im możliwość uzyskania wsparcia na usługi zastępowania pozwalające na zastąpienie rolników podczas zwolnienia chorobowego, w związku z urodzeniem dziecka, urlopu lub w przypadku uczestnictwa w szkoleniach. Należy stworzyć możliwość wsparcia organizowania takich usług, a także wynagrodzeń dla pracowników tymczasowych zastępujących rolnika.

(14) Aby wspierać transformację społeczną, gospodarczą, środowiskową i cyfrową na obszarach wiejskich, państwa członkowskie powinny zapewnić wsparcie dla inicjatywy LEADER. Powinna istnieć możliwość przyznawania na podstawie planów PKR wsparcia na systemy jakości i działania promocyjne, krótki łańcuch dostaw i rozwój lokalnego rynku.

(15) Zgodnie z potrzebą zachęcania do innowacji i bardziej zrównoważonych praktyk europejskie partnerstwo innowacyjne na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa („EIP-AGRI”) powinno pozostać kluczowym narzędziem polityki wspierającym interaktywne innowacje, zwiększającym dzielenie się wiedzą wśród podmiotów w celu upowszechniania rozwiązań gotowych do stosowania w praktyce[10]. Synergie między WPR a programem ramowym Unii Europejskiej w zakresie badań naukowych i innowacji (10PR), ustanowionym rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) .../... powinny zachęcić do jak najlepszego wykorzystania w rolnictwie wyników badań naukowych i innowacji, a w szczególności rezultatów projektów finansowanych ze środków 10PR i EIP-AGRI, co zwiększy innowacyjność w sektorze rolnictwa, biogospodarki i na obszarach wiejskich.

(16) Zwiększenie na szczeblu krajowym interoperacyjności między publicznymi systemami informacji rolniczej może przynieść znaczne korzyści, w tym zmniejszenie obciążeń związanych z gromadzeniem danych, poprawę efektywności i lepsze monitorowanie polityki. Dążąc do tego celu, państwa członkowskie powinny przyjąć

[10] KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY w sprawie europejskiego partnerstwa innowacyjnego na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa, COM(2012)79 final.

zasadę „zbierz raz, wykorzystaj wielokrotnie”, aby zmniejszyć obciążenie sprawozdawcze. Wyznaczenie jednego organu koordynującego działania na rzecz interoperacyjności i inwestowanie w niepowtarzalne identyfikatory gospodarstw, unijny portfel tożsamości cyfrowej, o którym mowa w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 910/2014[11], oraz infrastrukturę wymiany danych może zmniejszyć obciążenie administracyjne, usprawnić obowiązki sprawozdawcze i wzmocnić pozycję rolników w łańcuchu wartości danych, a w ostatecznym wyniku wspierać cele WPR.

(17) W celu uzupełnienia w niniejszym rozporządzeniu elementów innych niż istotne należy zgodnie z art. 290 TFUE przekazać Komisji uprawnienia do przyjmowania aktów. Aby zagwarantować pewności prawa, należy przekazać Komisji uprawnienia do uzupełniania niniejszego rozporządzenia o środki zapewniające wdrożenie przez państwa członkowskie interoperacyjności i sprawnej wymiany danych między systemami informacyjnymi wykorzystywanymi do wdrażania, monitorowania i ewaluacji WPR.

(18) W celu zapewnienia jednolitych warunków wykonywania niniejszego rozporządzenia należy powierzyć Komisji uprawnienia wykonawcze do określenia planu działania prowadzącego do osiągnięcia i utrzymania interoperacyjności między systemami informacyjnymi.

(19) Komisji należy przyznać uprawnienia do przyjmowania aktów wykonawczych mających natychmiastowe zastosowanie w należycie uzasadnionych przypadkach wynikających z konieczności rozwiązania szczególnych problemów przy jednoczesnym zachowaniu ciągłości wsparcia dochodów, jeśli wymagają tego nadzwyczajne i nagłe okoliczności. Ponadto Komisja powinna być uprawniona do przyjmowania aktów wykonawczych mających natychmiastowe zastosowanie, jeżeli – w należycie uzasadnionych okolicznościach – nadzwyczajne okoliczności wpływają na udzielenie wsparcia i zagrażają skutecznej realizacji interwencji wyszczególnionych w niniejszym rozporządzeniu.

(20) W celu zapewnienia sprawnego wdrożenia przewidzianych środków oraz ze względu na pilność niniejsze rozporządzenie powinno wejść w życie następnego dnia po jego opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*,

PRZYJMUJĄ NINIEJSZE ROZPORZĄDZENIE:

Artykuł 1
Przedmiot

Aby wspólna polityka rolna była silna, zrównoważona i odporna, zapewniała bezpieczeństwo żywnościowe Unii, odnowę pokoleń i dynamiczny rozwój obszarów wiejskich, w niniejszym rozporządzeniu określa się szczegółowe warunki wdrażania unijnego wsparcia w ramach wspólnej polityki rolnej (WPR) zgodnie z celem ogólnym sformułowanym w art. 2 lit. c) rozporządzenia (UE) [...] [PKR].

Unijne wsparcie udzielane jest z Funduszu Partnerstwa Krajowego i Regionalnego („Fundusz”) zgodnie z przepisami regulującymi ten Fundusz określonymi w rozporządzeniu (UE) [...] [PKR].

[11] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 910/2014 z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym oraz uchylające dyrektywę 1999/93/WE (Dz.U. L 257 z 28.8.2014, s. 73) ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2014/910/oj.

Artykuł 2

Zalecenia krajowe dotyczące WPR i sterowanie

1. Komisja przyjmuje zalecenia krajowe dotyczące WPR zawierające wytyczne dla każdego państwa członkowskiego w zakresie osiągnięcia celów szczegółowych specyficznych dla WPR określonych w art. 3 lit. d) rozporządzenia (UE) [...] [PKR] w celu uwzględnienia ich w planach PKR państw członkowskich zgodnie z art. 22 tego rozporządzenia przed ich przedłożeniem. Zalecenia krajowe dotyczące WPR opierają się na następujących elementach:

   a) wkład w godziwe i wystarczające dochody rolników oraz ich długoterminową konkurencyjność, w tym pozycję rolników w łańcuchu wartości;

   b) poprawa atrakcyjności zawodu i wspieranie odnowy pokoleń;

   c) intensyfikacja działań w dziedzinie klimatu, świadczenia usług ekosystemowych, rozwiązań opartych na obiegu zamkniętym, ochrony różnorodności biologicznej i zasobów naturalnych, zrównoważonego rolnictwa i poprawy dobrostanu zwierząt;

   d) poprawa odporności, gotowości rolników oraz ich zdolności do radzenia sobie z kryzysami i zagrożeniami;

   e) zwiększenie dostępu do wiedzy oraz przyspieszenie innowacji i transformacji cyfrowej na rzecz dobrze prosperującego sektora rolno-spożywczego.

   W stosownych przypadkach Komisja może zaktualizować krajowe zalecenia dotyczące WPR.

2. Komisja opracowuje zalecenia krajowe dotyczące WPR w oparciu o analizę sytuacji sektora rolnego i obszarów wiejskich, w tym czynników demograficznych, cech strukturalnych i terytorialnych, a także bezpieczeństwa żywnościowego w każdym państwie członkowskim.

3. W zaleceniach krajowych dotyczących WPR Komisja, na podstawie celów szczegółowych specyficznych dla WPR określonych w art. 3 lit. d) rozporządzenia (UE) [...] [PKR], określa w szczególności kluczowe wyzwania, które każde państwo członkowskie ma uwzględnić w swoim planie PKR.

Artykuł 3

Odpowiedzialne prowadzenie gospodarstwa

1. Na odpowiedzialne prowadzenie gospodarstwa składają się wymogi podstawowe w zakresie zarządzania wyszczególnione w załączniku I część A [*załącznik zawierający wymogi podstawowe w zakresie zarządzania]*, praktyki ochronne określone przez państwa członkowskie w planie PKR, o których mowa w ust. 4 niniejszego artykułu i załączniku I część C, oraz system warunkowości społecznej obejmujący wymogi podstawowe w zakresie zarządzania wyszczególnione w załączniku I część B.

2. Płatności w ramach interwencji, o których mowa w art. 5 ust. 1 lit. a)–f) oraz o) i p), w zakresie, w jakim dotyczą wsparcia na lokalne produkty rolne, są uzależnione od przestrzegania systemu wymogów podstawowych w zakresie zarządzania i praktyk ochronnych, co określa się łącznie „odpowiedzialnym prowadzeniem gospodarstwa".

   Wykaz wymogów podstawowych w zakresie zarządzania oraz cele praktyk ochronnych zamieszczono w załączniku I.

Warunki odpowiedzialnego prowadzenia gospodarstwa wyszczególnione w załączniku I części A i C nie mają jednak zastosowania do rolników otrzymujących wsparcie na podstawie art. 5 ust. 1 lit. g).

3. Wsparcie podlegające warunkom odpowiedzialnego prowadzenia gospodarstwa jest uznawane za zgodne z zasadą „nie czyń poważnych szkód” na podstawie art. 33 ust. 2 lit. d) rozporządzenia (UE, Euratom) 2024/2509.

Do celów niniejszego artykułu „wymóg podstawowy w zakresie zarządzania” oznacza każdy odrębny wymóg wyszczególniony w załączniku I części A i B, określony w konkretnym akcie prawnym wyszczególnionym w załączniku I części A i B, różniący się pod względem merytorycznym od wszelkich innych wymogów zamieszczonych w tym samym akcie.

Akty prawne wyszczególnione w załączniku I, dotyczące wymogów podstawowych w zakresie zarządzania, stosuje się w wersji mającej zastosowanie oraz – w przypadku dyrektyw – w wersji wdrożonej przez państwa członkowskie. Akty wykonawcze do dyrektyw nie mogą jednak mieć na celu zwolnienia rolników lub innych beneficjentów z wymogów podstawowych w zakresie zarządzania wyszczególnionych w załączniku I części A i B, ani mieć takiego skutku.

4. Państwa członkowskie określają, zgodnie z załącznikiem I część C, na szczeblu krajowym lub regionalnym, praktyki ochronne, których muszą przestrzegać rolnicy i inni beneficjenci otrzymujący wsparcie, o którym mowa w ust. 2, aby osiągnąć następujące cele:

   a) ochrona gleb bogatych w węgiel, elementów krajobrazu i trwałych użytków zielonych na użytkach rolnych;

   b) ochrona gleby przed erozją, zachowanie potencjału gleby, utrzymanie materii organicznej gleby, m.in. przez zmianowanie lub dywersyfikację upraw, a także ochrona przed wypalaniem ściernisk na gruntach ornych;

   c) ochrona cieków wodnych i wód gruntowych przed zanieczyszczeniem i odpływem.

5. Państwa członkowskie zamieszczają w planie PKR opis praktyk ochronnych określonych dla każdego z celów sformułowanych w ust. 4, w tym ich zakres terytorialny, rolników i innych beneficjentów zobowiązanych do stosowania danej praktyki oraz krótki opis tej praktyki ochronnej. Ustanawiając praktyki ochronne, państwa członkowskie w jak największym stopniu uwzględniają zalecenia krajowe dotyczące WPR, o których mowa w art. 2. Państwa członkowskie dostosowują praktyki ochronne do różnych systemów gospodarowania gruntami oraz różnych warunków środowiskowych i klimatycznych na swoim terytorium.

6. Uznaje się, że rolnicy, których całe gospodarstwo jest certyfikowane zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/848[12], przestrzegają praktyk ochronnych określonych w planach PKR w odniesieniu do celów sformułowanych w ust. 4 lit. b) i c).

7. Ustanawiając praktyki ochronne, o których mowa w ust. 4, państwa członkowskie mogą określić w swoich planach PKR szczególne zwolnienia z tych praktyk w oparciu o obiektywne i niedyskryminacyjne kryteria, takie jak uprawy, typy gleby i

[12] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/848 z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 834/2007 (Dz.U. L 150 z 14.6.2018, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/848/oj).

systemy rolnicze lub szkody na trwałych użytkach zielonych spowodowane m.in. przez dzikie zwierzęta lub gatunki inwazyjne. Takie szczególne zwolnienia są ograniczone pod względem zasięgu obszarowego, ustanawia się je wyłącznie w przypadku i w zakresie, w jakim są one niezbędne do rozwiązania konkretnych problemów związanych ze stosowaniem tych praktyk, oraz nie utrudniają osiągnięcia celów określonych w ust. 4 ani nie zakłócają konkurencji.

8. Państwa członkowskie mogą przyznawać tymczasowe odstępstwa od praktyk ochronnych, jeżeli warunki pogodowe uniemożliwiają rolnikom i innym beneficjentom stosowanie tych praktyk lub jeżeli ich stosowanie utrudniłoby osiągnięcie celów określonych w ust. 4. Państwa członkowskie zapewniają, aby zakres i czas obowiązywania tymczasowych odstępstw był ograniczony do niezbędnego minimum, aby przyznawano je na podstawie obiektywnych i niedyskryminacyjnych kryteriów oraz aby nie utrudniały osiągnięcia celów określonych w ust. 4 ani nie zakłócały konkurencji.

9. Państwa członkowskie mogą zaakceptować praktyki zarządzania stosowane w działaniach rolnośrodowiskowych i na rzecz klimatu, o których mowa w art. 10 ust. 1 lit. a) i które przyczyniają się do osiągnięcia celów określonych w ust. 4 niniejszego artykułu, w sposób równoważny odpowiednim praktykom ochronnym określonym w planie PKR zgodnie z tym ustępem. Państwa członkowskie mogą uznać, że rolnicy i inni beneficjenci, którzy zobowiązują się do wdrożenia takich równoważnych praktyk, działają zgodnie z odpowiednią praktyką ochronną.

Artykuł 4

Obszary priorytetowe dotyczące środowiska i klimatu

1. Państwa członkowskie zapewniają wsparcie rolnikom i innym beneficjentom co najmniej w każdym z następujących obszarów priorytetowych dotyczących środowiska i klimatu:

   a) przystosowanie się do zmiany klimatu i odporność wodna;

   b) łagodzenie zmiany klimatu, w tym usuwanie dwutlenku węgla i produkcja energii ze źródeł odnawialnych w gospodarstwach rolnych, w tym produkcja biogazu;

   c) zdrowa gleba;

   d) zachowanie różnorodności biologicznej, np. ochrona siedlisk lub gatunków, elementy krajobrazu, ograniczenie stosowania pestycydów;

   e) rozwój rolnictwa ekologicznego;

   f) zdrowie i dobrostan zwierząt.

   Państwa członkowskie, w których występują obszary dotknięte zanieczyszczeniem wody spowodowanym nadmiarem azotanów, udzielają rolnikom wsparcia na ekstensyfikację systemów chowu zwierząt gospodarskich lub zróżnicowanie w kierunku innej działalności rolniczej.

2. W przypadku każdego z obszarów priorytetowych, o których mowa w ust. 1, wsparcia udziela się na warunkach określonych w art. 9, 10 i 13.

Artykuł 5

Rodzaje wsparcia

1. W ramach WPR przewidziano następujące interwencje:

   a) degresywne obszarowe wsparcie dochodów;

   b) wsparcie dochodów związane z produkcją;

   c) płatność specyficzna w odniesieniu do bawełny;

   d) płatność dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami;

   e) wsparcie z tytułu strat wynikających z niektórych obowiązkowych wymogów;

   f) działania rolnośrodowiskowe i na rzecz klimatu;

   g) płatności dla małych gospodarstw;

   h) wsparcie na narzędzia zarządzania ryzykiem;

   i) wsparcie na inwestycje dla rolników i posiadaczy lasów;

   j) wsparcie na rozpoczynanie działalności przez młodych rolników i nowych rolników, zakładanie przedsiębiorstw wiejskich oraz rozwój małych gospodarstw;

   k) wsparcie na usługi zastępowania rolników;

   l) LEADER;

   m) wsparcie na dzielenie się wiedzą i innowacje w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich;

   n) inicjatywy w zakresie współpracy terytorialnej i lokalnej;

   o) interwencje w regionach najbardziej oddalonych;

   p) interwencje na mniejszych wyspach Morza Egejskiego;

   q) unijny program dla szkół, o którym mowa w tytule I części II tytule I rozdział II rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013[13];

   r) interwencje w niektórych sektorach, o których mowa w części II tytuł I rozdział II rozporządzenia (UE) 1308/2013;

   s) płatności kryzysowe dla rolników.

2. Interwencje, o których mowa w ust. 1 lit. a)–k), oraz interwencje w niektórych sektorach, o których mowa w części II tytuł I rozdział II rozporządzenia (UE) nr 1308/2013, są interwencjami wsparcia dochodów finansowanymi z Funduszu zgodnie z art. 10 ust. 2 lit. a) akapit drugi rozporządzenia (UE) [...] [PKR].

3. Produkcja odmian konopi o zawartości tetrahydrokannabinolu (THC) przekraczającej 0,3 % nie kwalifikuje się do wsparcia na mocy niniejszego rozporządzenia.

---

[13] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79, (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007 (Dz.U. L 347 z 20.12.2013, s. 671, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1308/oj).

Artykuł 6

Degresywne obszarowe wsparcie dochodów

1. Państwa członkowskie zapewniają rolnikom obszarowe wsparcie dochodów w odniesieniu do kwalifikujących się hektarów, aby zaspokoić ich potrzeby w zakresie dochodów.

2. Płatność na kwalifikujący się hektar jest zróżnicowana w zależności od grup rolników lub obszarów geograficznych określonych na podstawie obiektywnych i niedyskryminacyjnych kryteriów. Grupy rolników lub obszary geograficzne, które stanowią podstawę zróżnicowania płatności, ustala się na podstawie dochodów rolników z działalności rolniczej w reprezentatywnym okresie odniesienia.

   Przy różnicowaniu płatności państwa członkowskie kierują wsparcie do najbardziej potrzebujących rolników, w szczególności do młodych i nowych rolników, kobiet, rolników prowadzących gospodarstwo rodzinne lub małe gospodarstwo, rolników łączących produkcję roślinną i chów zwierząt gospodarskich lub rolników na obszarach z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami określonymi zgodnie z art. 8.

   Zróżnicowanie płatności może przyjąć formę rocznych płatności ryczałtowych, które w całości lub częściowo zastępują obszarowe wsparcie dochodów na kwalifikujący się hektar. Państwa członkowskie zwiększają wsparcie na kwalifikujący się hektar przyznawane młodym rolnikom.

3. Całkowita kwota płatności przypadającej na rolnika ustalona zgodnie z ust. 2 jest degresywna zgodnie z następującymi zasadami:

   a) państwa członkowskie zmniejszają roczną kwotę obszarowego wsparcia dochodów przyznawanego rolnikowi przekraczającą 20 000 EUR o 25 %, jeżeli kwota tego wsparcia przyznana rolnikowi mieści się w przedziale od 20 000 EUR do 50 000 EUR;

   b) państwa członkowskie zmniejszają roczną kwotę obszarowego wsparcia dochodów przyznawanego rolnikowi przekraczającą 50 000 EUR o 50 %, jeżeli kwota tego wsparcia przyznana rolnikowi przekracza 50 000 EUR i nie przekracza 75 000 EUR;

   c) państwa członkowskie zmniejszają roczną kwotę obszarowego wsparcia dochodów przyznawanego rolnikowi przekraczającą 75 000 EUR o 75 %, jeżeli kwota tego wsparcia przyznana rolnikowi przekracza 75 000 EUR.

4. Całkowita kwota obszarowego wsparcia dochodów wynosi maksymalnie 100 000 EUR na rolnika rocznie. W przypadku osoby prawnej lub grup osób prawnych ograniczenie obejmuje wszystkie gospodarstwa znajdujące się pod kontrolą jednej osoby prawnej lub fizycznej.

5. Państwa członkowskie zapewniają, by wsparcie, o którym mowa w niniejszym artykule, było kierowane przede wszystkim do rolników, którzy prowadzą działalność rolniczą w swoim gospodarstwie i aktywnie przyczyniają się do bezpieczeństwa żywnościowego. Za rolników uznaje się również małe gospodarstwa, których podstawową działalnością nie jest rolnictwo, ale prowadzących działalność rolniczą co najmniej na minimalnym poziomie określonym przez państwa członkowskie.

6. Państwa członkowskie zapewniają, aby najpóźniej do 2032 r. wnioskodawcy osiągający wiek emerytalny określony w prawie krajowym i otrzymujący emeryturę, nie otrzymywali już wsparcia, o którym mowa w niniejszym artykule.

7. Państwa członkowskie zapewniają, aby do kwalifikujących się hektarów zaliczały się wyłącznie obszary, które znajdują się w dyspozycji rolników i które obejmują:

   a) użytki rolne, na których prowadzona jest działalność rolnicza pod kontrolą rolnika, pod względem zarządzania, korzyści i ryzyka finansowego. W przypadku prowadzenia na tych obszarach także działalności pozarolniczej działalność rolnicza ma charakter dominujący;

   b) obszary, na które udziela się wsparcia, o którym mowa w art. 5 ust. 1 lit. a) i g), lub w ramach podstawowego wsparcia dochodów do celów zrównoważoności na podstawie tytułu III rozdział II sekcja 2 podsekcja 2 rozporządzenia (UE) 2021/2115, w przypadku gdy działalności rolniczej nie prowadzi się ze względu na zobowiązania i obowiązki wynikające z interwencji unijnych lub krajowych albo innych programów ukierunkowanych na obszary priorytetowe dotyczące środowiska i klimatu w WPR, o których mowa w art. 4;

   c) państwa członkowskie mogą podjąć decyzję o włączeniu do „kwalifikujących się hektarów" elementów krajobrazu nieobjętych zobowiązaniami i programami, o których mowa w lit. b), pod warunkiem że te elementy krajobrazu nie utrudniają znacząco prowadzenia działalności rolniczej i nie przeważają na działce rolnej.

Artykuł 7

Płatności dla małych gospodarstw

1. Państwa członkowskie zapewniają wsparcie dochodów w małych gospodarstwach, określone przez państwa członkowskie, zastępujące wsparcie w ramach interwencji, o których mowa w art. 5 ust. 1 lit. a), b) i d). Państwa członkowskie ujmują tę interwencję w planie PKR jako opcjonalną dla rolników.

   Państwa członkowskie zapewniają, by wsparcie, o którym mowa w niniejszym artykule, było kierowane przede wszystkim do rolników, którzy prowadzą działalność rolniczą w swoim gospodarstwie i aktywnie przyczyniają się do bezpieczeństwa żywnościowego.

   Roczna płatność dla każdego małego gospodarstwa nie przekracza 3 000 EUR.

2. Państwa członkowskie mogą różnicować wsparcie dla różnych grup rolników lub obszarów geograficznych przyznawane na podstawie niniejszego artykułu.

Artykuł 8

Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami

1. Państwa członkowskie zapewniają wsparcie mające na celu zrekompensowanie rolnikom ograniczeń naturalnych lub innych ograniczeń szczególnych dla danego obszaru.

2. Płatność dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami może być przyznawana na obszary, które:

a) zostały wyznaczone zgodnie z art. 32 rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 Parlamentu Europejskiego i Rady[14];

b) są nowymi obszarami wyznaczonymi ze względu na szczególne ograniczenia określone przez państwa członkowskie i zostały ujęte w planie PKR.

Państwa członkowskie mogą dokonywać dostosowań w celu wyłączenia niektórych obszarów znajdujących się w obrębie obszarów wyznaczonych zgodnie z akapitem pierwszym lit. a) i b) na warunkach określonych w art. 32 ust. 3 rozporządzenia (UE) nr 1305/2013.

Powierzchnia obszarów wyznaczonych zgodnie z akapitem pierwszym lit. b) nie przekracza 2 % wykorzystywanej powierzchni użytków rolnych danego państwa członkowskiego.

3. Płatności na kwalifikujący się hektar ograniczają się do pokrycia dodatkowych kosztów lub utraty dochodów związanych z prowadzeniem produkcji rolnej na wyznaczonych obszarach w porównaniu z produkcją na obszarach niewyznaczonych.

Artykuł 9

Wsparcie z tytułu strat wynikających z niektórych obowiązkowych wymogów

1. Państwa członkowskie mogą udzielać wsparcia obszarowego na użytkach rolnych i obszarach leśnych w związku ze stratami wynikającymi z wdrożenia:

a) dyrektywy Rady 92/43/EWG[15] oraz dyrektywy 2009/147/WE Parlamentu Europejskiego i Rady[16];

b) dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady[17].

Oprócz obszarów, o których mowa w akapicie pierwszym lit. a), państwa członkowskie mogą podjąć decyzję o wspieraniu innych wyznaczonych obszarów ochrony przyrody podlegających ograniczeniom środowiskowym mającym zastosowanie do rolnictwa lub leśnictwa, które przyczyniają się do wdrożenia art. 10 dyrektywy 92/43/EWG, pod warunkiem że obszary te nie przekraczają 5 % wyznaczonych obszarów Natura 2000 objętych planem PKR.

2. Płatności na podstawie niniejszego artykułu można przyznać rolnikom, posiadaczom lasów i ich stowarzyszeniom.

3. Państwa członkowskie mogą przyznawać płatności na podstawie niniejszego artykułu wyłącznie w celu zrekompensowania beneficjentom całości lub części dodatkowych kosztów i utraconych dochodów związanych z przestrzeganiem obowiązkowych wymogów wynikających z wdrożenia aktów i przepisów Unii wymienionych w ust. 1 akapit pierwszy, w tym kosztów transakcyjnych.

---

14 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 (Dz.U. L 347 z 20.12.2013, s. 487), ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1305/oj).

15 Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U. L 206 z 22.7.1992, s. 7), ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1992/43/oj).

16 Dyrektywa 2009/147/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz.U. L 20 z 26.1.2010, s. 7), ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/147/oj).

17 Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz.U. L 327 z 22.12.2000, s. 1), ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2000/60/oj).

Artykuł 10

Działania rolnośrodowiskowe i na rzecz klimatu

1. Państwa członkowskie zapewniają zachęty do podejmowania następujących działań korzystnych dla klimatu, środowiska, zdrowia i dobrostanu zwierząt oraz zrównoważonego leśnictwa:

   a) dobrowolne zobowiązania w dziedzinie zarządzania podejmowanie przez rolników i innych beneficjentów, w tym zobowiązania do utrzymania rolnictwa ekologicznego i ekstensyfikacji produkcji zwierzęcej, podjęte i realizowane zgodnie z ust. 3;

   b) dobrowolne przejście na odporne systemy produkcji wprowadzane przez rolników na poziomie gospodarstwa lub w części gospodarstwa, w tym przejście na rolnictwo ekologiczne i ekstensyfikację systemów produkcji zwierzęcej, podjęte i realizowane zgodnie z ust. 4.

2. Każde państwo członkowskie zapewnia wsparcie dla rolnictwa ekologicznego certyfikowanego zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/848[18] oraz dla systemów ekstensywnej produkcji zwierzęcej w ramach obu form działania, o których mowa w ust. 1.

3. Zobowiązania w dziedzinie zarządzania, o których mowa w ust. 1 lit. a), mogą mieć charakter roczny lub wieloletni i mogą mieć w szczególności następujące cele:

   a) ochrona jakości wody i zmniejszenie presji na zasoby wodne, ochrona gleby, gospodarka składnikami odżywczymi, ochrona różnorodności biologicznej, w tym elementów krajobrazu, oraz ograniczenie stosowania pestycydów;

   b) łagodzenie zmiany klimatu, w tym ograniczenie emisji gazów cieplarnianych i sekwestracja dwutlenku węgla, przystosowanie się do zmiany klimatu, uwzględniające różnorodność zwierząt i roślin na rzecz odporności ekosystemów;

   c) zdrowie i dobrostan zwierząt, w tym zwalczanie oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe;

   d) zrównoważone wykorzystywanie i gromadzenie zasobów genetycznych; lub

   e) usługi leśno-środowiskowe oraz ochrona lasów.

4. Wsparcia na działania związane z transformacją, o których mowa w ust. 1 lit. b), udziela się na podstawie planu działań prowadzących do transformacji sporządzonego przez rolnika i zatwierdzonego przez państwo członkowskie. Aby wdrożyć wsparcie na działania związane z transformacją, o których mowa w ust. 1 lit. b), państwa członkowskie opisują w planie PKR systemy produkcji, które uznają za korzystne dla klimatu i środowiska.

   Państwa członkowskie wypłacają rolnikom wsparcie w ratach w okresie realizacji planu działań prowadzących do transformacji. Wypłata ostatniej raty jest uzależniona od zakończenia realizacji planu działań prowadzących do transformacji. Państwa członkowskie zapewniają odzyskanie wypłaconych kwot, jeżeli rolnik nie zrealizuje planu działań na rzecz transformacji.

---

[18] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/848 z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 834/2007 (Dz.U. L 150 z 14.6.2018, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/848/oj).

5. Państwa członkowskie przyznają wsparcie wyłącznie na zobowiązania w dziedzinie zarządzania, o których mowa w ust. 1 lit. a), które wykraczają poza odnośne wymogi podstawowe w zakresie zarządzania, o których mowa w załączniku I część A, oraz odnośne minimalne wymogi dotyczące stosowania nawozów i środków ochrony roślin, dobrostanu zwierząt, a także inne stosowne wymogi obowiązkowe określone w prawie krajowym i unijnym.

Jeżeli jednak prawo krajowe nakłada wymogi wykraczające poza odpowiednie obowiązkowe wymogi minimalne określone w prawie unijnym, można przyznać wsparcie na zobowiązania w dziedzinie zarządzania, o których mowa w ust. 1 lit. a), przyczyniające się do spełnienia tych wymogów.

Artykuł 11

Wsparcie dochodów związane z produkcją

1. Państwa członkowskie zapewniają rolnikom wsparcie dochodów związane z produkcją w odniesieniu do określonych sektorów rolnych i produktów, w stosownych przypadkach zdefiniowanych w załączniku I do rozporządzenia (UE) nr 1308/2013, lub na określone typy rolnicze w tych sektorach, które znajdują się w trudnej sytuacji oraz mają szczególne znaczenie ze względów gospodarczych, społecznych lub środowiskowych.

Wsparcie dochodów związane z produkcją ma formę rocznej płatności na kwalifikujący się hektar lub na zwierzę bądź ekwiwalent zwierzęcia, zdefiniowane zgodnie z załącznikiem II.

Państwa członkowskie mogą przyznawać wsparcie dochodów w formie płatności na hektar wyłącznie na obszarach, które określiły zgodnie z art. 6 ust. 7 jako kwalifikujące się hektary.

Wsparcie przyznawane w formie płatności na hektar może obejmować wsparcie na zagajniki o krótkiej rotacji i trawy oraz inne zielne rośliny pastewne. Wsparcia nie udziela się sektorowi tytoniu i sektorowi wina.

Wsparcie przyznawane w formie płatności na zwierzę ogranicza się do sektorów wołowiny i cielęciny, mleka i przetworów mlecznych, mięsa baraniego i koziego, produktów pszczelich i jedwabników.

2. Wsparcie, o którym mowa w ust. 1, zaspokaja, na podstawie obiektywnych i niedyskryminacyjnych kryteriów, dodatkowe potrzeby w zakresie dochodów.

3. Planując wsparcie, o którym mowa w ust. 1, państwa członkowskie minimalizują potencjalny wpływ swoich decyzji dotyczących wsparcia na rynek wewnętrzny.

4. W przypadku wsparcia dla sektorów produkcji zwierzęcej udzielonego w formie płatności na zwierzę państwa członkowskie uwzględniają wpływ na środowisko, w tym przez określenie kryteriów maksymalnej gęstości obsady w strefach narażonych na zanieczyszczenia azotanami.

Artykuł 12

Wsparcie na uczestnictwo w narzędziach zarządzania ryzykiem

1. Państwa członkowskie zapewniają rolnikom wsparcie na uczestnictwo w narzędziach zarządzania ryzykiem. Państwa członkowskie zapewniają, aby wsparcie było przyznawane wyłącznie na pokrycie strat, których wartość przekracza próg co najmniej 20 % średniej produkcji rocznej lub średniego rocznego dochodu rolnika

z poprzednich trzech lat, bądź średniej z trzech lat obliczonej na podstawie pięciu wcześniejszych lat, z pominięciem wartości najwyższej i najniższej.

Na zasadzie odstępstwa od akapitu pierwszego państwa członkowskie, które wykazują w planie PKR istnienie krajowych systemów zapewniających rolnikom pokrycie ryzyka, są zwolnione z obowiązku uwzględnienia w swoich planach PKR interwencji dotyczących narzędzi zarządzania ryzykiem, o których mowa w niniejszym artykule.

2. Sektorowe narzędzia zarządzania ryzykiem w produkcji pozwalają obliczać straty na poziomie gospodarstwa, na poziomie działalności gospodarstwa w danym sektorze albo w odniesieniu do konkretnego ubezpieczonego obszaru.

W przypadku upraw trwałych oraz w innych uzasadnionych przypadkach, w których metody obliczania, o których mowa w akapicie pierwszym, nie są odpowiednie, państwa członkowskie mogą przyjąć metodę obliczania strat w oparciu o średnią roczną produkcję lub dochód rolnika w okresie nieprzekraczającym ośmiu lat, z pominięciem wartości najwyższej i najniższej.

3. Państwa członkowskie mogą zastosować odpowiednią alternatywną metodę do obliczania strat młodych rolników i nowych rolników.

4. Państwa członkowskie określają metodykę obliczania strat i czynników uruchamiających rekompensatę w swoich planach PKR. Państwa członkowskie zapewniają, aby nie wystąpiła jakakolwiek nadwyżka rekompensaty wynikająca z połączenia interwencji na podstawie niniejszego artykułu z innymi publicznymi lub prywatnymi systemami zarządzania ryzykiem.

Artykuł 13

Wsparcie na inwestycje dla rolników i posiadaczy lasów

1. Państwa członkowskie przyznają wsparcie na podstawie niniejszego artykułu na inwestycje produkcyjne i nieprodukcyjne, które wnoszą odpowiedni ogólny wkład w odporność rolnictwa, systemów żywnościowych, leśnictwa i obszarów wiejskich, w szczególności w odporność na zmianę klimatu i odporność wodną. Państwa członkowskie wyjaśniają w swoich planach PKR sposób, w jaki zamierzają przyznawać takie wsparcie.

2. W przypadku gospodarstw przekraczających pewną wielkość, ustalaną przez państwa członkowskie w swoich planach PKR, wsparcie dla sektora leśnictwa uzależnione jest od przedstawienia stosownych informacji z planu urządzenia lasu lub równoważnego instrumentu zgodnie ze zrównoważoną gospodarką leśną, zdefiniowaną w najnowszej wersji Ogólnych wytycznych trwale zrównoważonego zagospodarowania lasów w Europie opracowanych przez Forest Europe.

3. Wsparcie na inwestycje w przywracanie potencjału produkcji rolnej lub leśnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych lub katastrof przyznaje się wyłącznie w przypadku, gdy dane zdarzenie spowodowało zniszczenie co najmniej 30 % potencjału produkcji rolnej lub co najmniej 20 % potencjału produkcji leśnej.

4. Państwa członkowskie ustanawiają wykaz niekwalifikowalnych inwestycji i kategorii wydatków obejmujący co najmniej następujące elementy:

a) zakup praw do produkcji rolnej;

b) zakup gruntów za kwotę przekraczającą 10 % całkowitych wydatków kwalifikowalnych dla danej operacji, z wyjątkiem zakupu gruntów w celu ochrony środowiska i zachowania gleby bogatej w węgiel;

c) zakup zwierząt, oraz zakup roślin jednorocznych i ich sadzenie, w celu innym niż:

(i) przywracanie potencjału rolnego lub leśnego w następstwie klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych lub katastrof;

(ii) ochrona zwierząt gospodarskich przed dużymi drapieżnikami lub wykorzystywaniem ich w leśnictwie zamiast maszyn;

(iii) hodowla ras zagrożonych zdefiniowanych w art. 2 pkt 24 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1012[19], w ramach zobowiązań w dziedzinie zarządzania, o których mowa w art. 10 ust. 1 lit. a);

(iv) chów zwierząt czystorasowych gatunków bydła, owiec lub kóz o wysokiej wartości genetycznej do celów hodowlanych w celu poprawy jakości i produktywności stad zwierząt gospodarskich lub zachowania rzadkich lub lokalnych ras;

(v) zachowanie odmian roślin zagrożonych erozją genetyczną w ramach zobowiązań, o których mowa w art. 10 ust. 1 lit. a);

d) odsetki od zadłużenia, z wyjątkiem dotacji udzielonych w formie dotacji na spłatę odsetek lub dotacji na opłaty gwarancyjne.

5. Na zasadzie odstępstwa od ust. 4 lit. a), b) i c) wymóg ten nie ma zastosowania, w przypadku gdy wsparcia udziela się z wykorzystaniem instrumentów finansowych.

6. W przypadku gdy z prawa Unii wynika konieczność nałożenia na rolników nowych wymogów, wsparcie na inwestycje mające na celu spełnienie tych wymogów może być przyznawane przez okres nie dłuższy niż 36 miesiące, licząc od dnia, w którym stają się one obowiązkowe dla danego gospodarstwa.

7. Państwa członkowskie mogą przyznawać płatności na podstawie niniejszego ustępu wyłącznie w celu zrekompensowania beneficjentom całości lub części dodatkowych kosztów związanych z przestrzeganiem tych wymogów.

W przypadku młodych rolników, którzy po raz pierwszy rozpoczynają działalność w gospodarstwie rolnym w roli kierującego gospodarstwem, wsparcie na inwestycje podejmowane w celu spełnienia wymogów prawa Unii może zostać przyznane na okres nieprzekraczający 36 miesięcy od daty rozpoczęcia działalności lub do czasu zakończenia działań określonych w biznesplanie, o którym mowa w art. 14 ust. 3. Państwa członkowskie mogą przyznawać płatności na podstawie niniejszego ustępu wyłącznie w celu zrekompensowania beneficjentom całości lub części dodatkowych kosztów związanych z przestrzeganiem tych wymogów.

---

[19] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1012 z dnia 8 czerwca 2016 r. sprawie zootechnicznych i genealogicznych warunków dotyczących hodowli zwierząt hodowlanych czystorasowych i mieszańców świni, handlu nimi i wprowadzania ich na terytorium Unii oraz handlu ich materiałem biologicznym wykorzystywanym do rozrodu i jego wprowadzania na terytorium Unii oraz zmieniające rozporządzenie (UE) nr 652/2014, dyrektywy Rady 89/608/EWG i 90/425/EWG i uchylające niektóre akty w dziedzinie hodowli zwierząt („rozporządzenie w sprawie hodowli zwierząt") (Dz.U. L 171 z 29.6.2016, s. 66), ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/1012/oj).

Artykuł 14

Rozpoczynanie działalności przez młodych rolników, zakładanie przedsiębiorstw wiejskich i rozwój małych gospodarstw

1. Państwa członkowskie zapewniają wsparcie na rozpoczynanie działalności przez młodych rolników i zakładanie przedsiębiorstw wiejskich, w tym rozpoczynanie działalności przez nowych rolników, na warunkach określonych w niniejszym artykule i doprecyzowanych w ich planach PKR.

2. Państwa członkowskie mogą przyznawać wsparcie na podstawie niniejszego artykułu wyłącznie w celu udzielania pomocy na:

   a) rozpoczynanie działalności przez młodych rolników, którzy spełniają warunki przewidziane przez państwa członkowskie w ich planach PKR zgodnie z art. 4 ust. 22 lit. d) rozporządzenia (UE) […] [PKR];

   b) zakładanie przedsiębiorstw wiejskich związanych z rolnictwem lub leśnictwem, w tym rozpoczynanie działalności przez nowych rolników, lub dywersyfikację dochodów gospodarstw domowych rolników poprzez rozwijanie działalności pozarolniczej;

   c) zakładanie przedsiębiorstw wiejskich;

   d) rozwój działalności gospodarczej małych gospodarstw zgodnie z warunkami określonymi przez państwa członkowskie.

3. Państwa członkowskie określają warunki dotyczące składania i zawartości biznesplanu, które beneficjenci muszą przedstawić, aby otrzymać wsparcie na podstawie niniejszego artykułu.

4. Państwa członkowskie przyznają wsparcie w formie płatności ryczałtowych lub instrumentów finansowych lub połączenia obu tych środków. Wsparcie ogranicza się do maksymalnej kwoty pomocy wynoszącej 300 000 EUR i można je różnicować zgodnie z obiektywnymi i niedyskryminacyjnymi kryteriami.

Artykuł 15

Strategia odnowy pokoleń

Państwa członkowskie określają w swoim planie PKR strategię odnowy pokoleń w rolnictwie w celu zwiększenia skuteczności i spójności interwencji skierowanych do młodych rolników na podstawie niniejszego rozporządzenia oraz inicjatyw krajowych. Strategia ta obejmuje:

   a) ocenę obecnej sytuacji demograficznej w sektorze rolnym;

   b) określenie barier wejścia dla młodych rolników oraz zaproponowanie krajowych inicjatyw i środków mających na celu ich przezwyciężenie;

   c) opis sposobu wykorzystania pakietu startowego dla młodych rolników, o którym mowa w art. 16, w kontekście krajowym;

   d) synergie między środkami sprzyjającymi odnowie pokoleń określonymi w planie PKR.

Artykuł 16

Pakiet startowy dla młodych rolników

1. Pakiet startowy dla młodych rolników zawiera zestaw następujących środków, zgodnie ze strategią odnowy pokoleń w rolnictwie, o której mowa w art. 15:

a) wsparcie na rozpoczynanie działalności przez młodych rolników zgodnie z art. 14;

b) degresywne obszarowe wsparcie dochodów dla młodych rolników zgodnie z art. 6;

c) wsparcie dla małych gospodarstw zgodnie z art. 7 skierowane do młodych rolników;

d) wsparcie na inwestycje o wyższej intensywności pomocy dla młodych rolników;

e) możliwości finansowania inwestycji realizowanych przez młodych rolników z wykorzystaniem instrumentów finansowych zgodnie z art. 71 rozporządzenia (UE) [...] [PKR];

f) wsparcie na zakładanie przedsiębiorstw wiejskich;

g) interwencje sprzyjające współpracy ułatwiające dostęp do innowacji dzięki projektom grup operacyjnych EIP-AGRI zgodnie z art. 19 niniejszego rozporządzenia i art. 74 rozporządzenia (UE) [...] [PKR];

h) interwencje sprzyjające współpracy ułatwiające współpracę międzypokoleniową, w tym dziedziczenie gospodarstw rolnych zgodnie z art. 74 rozporządzenia (UE) [...] [PKR];

i) wsparcie na usługi zastępowania rolników zgodnie z art. 17;

j) dostęp do usług doradczych i programów szkoleniowych dostosowanych do potrzeb młodych rolników, zgodnie z art. 20.

2. Przy opracowywaniu środków, o których mowa w ust. 1, państwa członkowskie uwzględniają powiązania i synergie z innymi środkami określonymi w ich planach PKR, w szczególności względem środków ułatwiających sukcesję międzypokoleniową i odnowę pokoleń, inwestycji w zakładanie przedsiębiorstw wiejskich lub dostępu do instrumentów finansowych i korzystania z nich.

3. Aby ułatwić dostęp do interwencji, o których mowa w ust. 1, państwa członkowskie organizują pojedynczy punkt dostępu dla młodych rolników, w którym można m.in. uzyskać informacje na temat możliwości i procedur wsparcia oraz który ma ułatwiać rozpoczynanie i rozwój działalności w sektorze rolnym, z uwzględnieniem kwestii składania wniosków o finansowanie i doradztwo.

Artykuł 17

Usługi zastępowania rolników

1. Państwa członkowskie mogą zapewniać wsparcie na usługi zastępowania rolników, umożliwiające rolnikom skorzystanie ze zwolnienia chorobowego, w związku z urodzeniem dziecka, z tytułu sprawowania opieki nad dziećmi i innymi członkami rodziny, urlopu i w przypadku podobnych sytuacji życiowych, a także udziału w szkoleniach, jak określono bardziej szczegółowo w planach PKR.

2. Wsparcie to ogranicza się do zorganizowania usług zastępowania rolników oraz do kosztów wynagrodzeń pracowników zastępujących posiadacza gospodarstwa w ograniczonym okresie.

Artykuł 18

LEADER

1. Państwa członkowskie zapewniają wsparcie dla inicjatywy LEADER na przygotowanie i wdrożenie strategii rozwoju lokalnego LEADER na warunkach określonych w art. 76 rozporządzenia (UE) [...] [PKR] i doprecyzowanych w ich planach PKR.

2. Państwa członkowskie wspierają inicjatywę LEADER co najmniej na obszarach wiejskich, na których występują niedogodności szczególne, określone przez państwa członkowskie w planach PKR.

3. Korzystając z inicjatywy LEADER, państwa członkowskie zapewniają wsparcie na projekty realizowane przez lokalne grupy działania z udziałem przedsiębiorstw rozpoczynających działalność, na zwiększenie wartości dodanej wskutek transformacji, na dywersyfikację działalności rolniczej, w tym agroturystykę, sprzedaż bezpośrednią produktów rolnych i innowacje.

4. Wsparcie udzielane z wykorzystaniem inicjatywy LEADER koncentruje się na tych aspektach rozwoju obszarów wiejskich, które wnoszą wartość dodaną dla rolników i posiadaczy lasów, np. prowadząc do społecznej, środowiskowej, cyfrowej i gospodarczej transformacji obszarów wiejskich, poprawy dobrostanu osób mieszkających na tych obszarach, wzmocnienia kapitału społecznego.

Artykuł 19

Wsparcie na dzielenie się wiedzą i innowacje w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich

1. Państwa członkowskie udzielają wsparcia na dzielenie się wiedzą i innowacje w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich na warunkach określonych w niniejszym artykule. Państwa członkowskie udzielają wsparcia na:

   a) przygotowanie i wdrożenie projektów grup operacyjnych EIP-AGRI, a także działania zapewniające szersze wykorzystanie rezultatów tych projektów;

   b) działania promujące innowacje, szkolenia i doradztwo, rozwój umiejętności, usługi doradcze oraz inne formy dzielenia się wiedzą i upowszechniania informacji.

   Wsparcia na usługi doradcze udziela się jedynie w odniesieniu do usług doradczych, o których mowa w art. 20 ust. 3.

2. Celem EIP-AGRI jest przyspieszenie rozwoju i wykorzystania innowacji przez poprawę wymiany wiedzy i wspieranie synergii między politykami, podmiotami i instrumentami w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich. Do upowszechnienia i zwiększenia wpływu wyników prac EIP-AGRI wykorzystuje się AKIS.

   EIP-AGRI:

   a) wspiera projekty współpracy na rzecz innowacji za pośrednictwem grup operacyjnych oparte na „interaktywnym modelu innowacyjności”, o którym mowa w ust. 4;

   b) łączy badania naukowe z praktykami rolniczymi i leśnymi oraz informuje środowisko naukowe o potrzebach związanych z tymi praktykami;

c) łączy podmioty zajmujące się innowacjami i projekty innowacyjne, w szczególności za pośrednictwem unijnych i krajowych sieci WPR;

d) promuje stosowanie innowacyjnych rozwiązań przez upowszechnianie informacji i wiedzy, w tym między rolnikami.

3. Projekty realizowane przez grupy operacyjne EIP-AGRI opierają się na „interaktywnym modelu innowacyjności", który jest zgodny z następującymi zasadami:

a) opracowywanie innowacyjnych rozwiązań koncentrujących się na szczególnych potrzebach rolników, posiadaczy lasów i podmiotów na obszarach wiejskich;

b) łączenie partnerów posiadających uzupełniającą się wiedzę, takich jak środowisko akademickie, badacze i społeczność rolnicza oraz, w stosownych przypadkach, podmioty w łańcuchu żywnościowym, a także zapewnienie ich aktywnego zaangażowania w projekty;

c) współtworzenie projektów i współdecydowanie o nich przez podmioty zaangażowane w projekty oraz ich wdrażanie w drodze konsultacji, w tym zapewnienie możliwości zwiększenia skali.

Państwa członkowskie zapewniają, aby kluczowe wyniki projektów, o których mowa w niniejszym ustępie, upowszechniano za pośrednictwem kanałów ukierunkowanych na praktykę, w tym krajowych i unijnych sieci WPR. Informacje podlegające upowszechnieniu to m.in. cele projektów, partnerzy uczestniczący, kluczowe obszary tematyczne, których dotyczy projekt, lokalizacja geograficzna projektu, całkowity budżet i ostateczny wynik projektu, ze szczególnym uwzględnieniem opracowanych innowacyjnych praktycznych rozwiązań.

4. Państwa członkowskie mogą przyznawać wsparcie na projekty grup operacyjnych EIP-AGRI na następujących warunkach:

a) wsparcie można przyznawać wyłącznie na podstawie zatwierdzonego planu projektu opartego na zasadach, o których mowa w ust. 3;

b) grupa operacyjna realizująca projekt angażuje co najmniej dwa różne podmioty i działa na rzecz osiągnięcia co najmniej jednego celu szczegółowego związanego z WPR określonego w art. 3 lit. d) rozporządzenia (UE) [...] [PKR].

Państwa członkowskie określają obiektywne kryteria i przejrzyste wymogi dotyczące treści, czasu trwania, przedkładania i zatwierdzania planów projektów sporządzanych przez grupy operacyjne EIP-AGRI.

5. Państwa członkowskie nie udzielają wsparcia na podstawie niniejszego artykułu na dzielenie się wiedzą i innowacje, w których uczestniczą wyłącznie instytucje badawcze.

Artykuł 20

Systemy wiedzy i innowacji w rolnictwie oraz usługi doradcze dla rolników

1. Każde państwo członkowskie zapewnia rolnikom i posiadaczom lasów dostęp do innowacji oraz skuteczne przekazywanie im nowej wiedzy w odpowiednim czasie, aby umożliwić im skuteczne wdrażanie innowacyjnych i zrównoważonych rozwiązań oraz korzystanie z aktualnej wiedzy w sektorze rolnym.

2. Aby spełnić wymóg określony w ust. 1, każde państwo członkowskie określa w planie PKR sposób przekazywania rolnikom informacji o innowacjach i aktualnej wiedzy, w szczególności za pośrednictwem systemu wiedzy i innowacji w rolnictwie (AKIS). AKIS obejmuje:

   a) ustalenia mające na celu zapewnienie skutecznego przepływu wiedzy i synergii między doradcami, badaczami, praktykami, krajowymi sieciami WPR i innymi odpowiednimi zainteresowanymi stronami;

   b) działania mające na celu poprawę dostępu rolników i posiadaczy lasów do bezstronnego i fachowego doradztwa;

   c) wspieranie innowacji w ramach usług doradczych dla rolników, w szczególności wspieranie grup operacyjnych EIP-AGRI, o których mowa w art. 19, w tym w kwestii stosowania „interaktywnego modelu innowacyjności", o którym mowa w art. 19 ust. 4;

   d) zakrojony na dużą skalę plan poprawy upowszechniania i prezentacji wyników badań naukowych oraz innowacyjnych i zrównoważonych rozwiązań wśród rolników, posiadaczy lasów i innych użytkowników końcowych;

   e) interwencje określone w planie PKR wspierające działania AKIS, w szczególności te, o których mowa w art. 19, oraz ich komplementarność i spójność z odpowiednimi inicjatywami krajowymi i innymi stosownymi środkami określonymi w planie PKR;

   f) system świadczenia usług doradczych dla rolników zorganizowany zgodnie z ust. 3.

3. W ramach AKIS państwa członkowskie opisują w planach PKR i wdrażają system świadczenia usług doradczych dla rolników, utworzony w celu wspierania dostępu do wiedzy oraz szerszego wdrażania i stosowania innowacji. Usługi doradcze dla rolników obejmują wszystkie następujące elementy:

   a) doradztwo dla rolników i posiadaczy lasów w kwestiach zrównoważonego i odpornego gospodarowania gruntami, gospodarstwami rolnymi i lasami, dostosowane do rodzajów gospodarstw i różnych systemów produkcji, a także w kwestiach wymogów dotyczących wsparcia określonych w planach PKR, w tym w zakresie odpowiedzialnego prowadzenia gospodarstwa, zakładania i przekazywania gospodarstw oraz przedsiębiorstw rozpoczynających działalność; zarządzanie przedsiębiorstwami, dostęp do wsparcia społecznego, zwiększanie świadomości na temat problemów związanych ze zdrowiem psychicznym oraz dostępność odpowiednich usług; oraz wykorzystanie innowacji, rozwiązań opartych na danych i narzędzi cyfrowych;

   b) ukierunkowane doradztwo dla młodych rolników, w szczególności w zakresie zarządzania przedsiębiorstwem, dostępu do finansowania, dostępu do wsparcia publicznego, dostępu do wiedzy i innowacji.

4. Państwa członkowskie zapewniają rolnikom i posiadaczom lasów bezpośredni dostęp do doradców, np. poprzez udostępnienie publicznych baz danych doradców. Państwa członkowskie dbają o bezstronność doradztwa świadczonego rolnikom i posiadaczom lasów oraz o odpowiednie kwalifikacje doradców i brak konfliktu interesów.

Artykuł 21

Organ odpowiedzialny za zarządzanie danymi w ramach WPR

1. Każde państwo członkowskie wyznacza jeden organ odpowiedzialny za podejmowanie lub koordynowanie działań mających na celu osiągnięcie i utrzymanie krajowej i transgranicznej interoperacyjności między systemami informacyjnymi wykorzystywanymi do wdrażania, monitorowania i ewaluacji WPR oraz zarządzania nią z korzyścią dla rolników i innych beneficjentów WPR. Do celów niniejszego artykułu interoperacyjność oznacza zdolność systemów informacyjnych do wzajemnej interakcji poprzez udostępnianie danych za pomocą łączności elektronicznej.

2. Wyznaczony organ wykonuje w szczególności następujące zadania:

   a) opracowanie i przedstawienie Komisji planu działania na szczeblu państwa członkowskiego, mającego na celu osiągnięcie i utrzymanie interoperacyjności (zwanego dalej „planem działania”), oraz działań następczych wynikających z uwag Komisji dotyczących planu działania;

   b) koordynacja wdrażania lub, zgodnie z decyzją państwa członkowskiego, realizacji planu działania w sposób wydajny, skuteczny i terminowy.

   Państwa członkowskie powiadamiają Komisję o wyznaczeniu organu najpóźniej do dnia [...] r. [OPOCE: w terminie trzech miesięcy od wejścia w życie niniejszego rozporządzenia].

3. Plan działania, o którym mowa w ust. 2, obejmuje:

   a) określenie potrzeb w zakresie osiągnięcia i utrzymania interoperacyjności, o której mowa w ust. 1, oraz opracowanie środków służących zaspokojeniu tych potrzeb, a także harmonogram wraz z celami pośrednimi i celami końcowymi dotyczącymi ich realizacji;

   b) określenie możliwych synergii z innymi unijnymi i krajowymi inicjatywami w zakresie interoperacyjności.

   W miarę możliwości przy ocenie potrzeb i projektowaniu środków państwa członkowskie kierują się zasadą gromadzenia danych tylko raz i ich ponownego wykorzystywania.

   W przypadku elementów, o których mowa w akapicie pierwszym lit. a), państwo członkowskie uwzględnia w szczególności potrzebę ustanowienia jednolitych ram tożsamości cyfrowej i bierze pod uwagę dostosowanie ich do rozporządzenia (UE) nr 910/2014, w tym w odniesieniu do europejskiego portfela tożsamości cyfrowej dla osób fizycznych i prawnych.

4. Do dnia 16 grudnia każdego roku kalendarzowego państwa członkowskie przedkładają Komisji roczne sprawozdanie z realizacji planu działania, w którym oceniają postępy we wdrażaniu kroków i środków oraz ramy czasowe określone w planie działania.

   W razie potrzeby wraz ze sprawozdaniami rocznymi państwa członkowskie przedkładają Komisji zmiany wprowadzone w planach działania.

   Państwa członkowskie przedkładają Komisji pierwsze sprawozdanie roczne do dnia 16 grudnia 2029 r.

5. Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 23, jeśli są one niezbędne do zapewnienia wydajnego, spójnego, skutecznego i terminowego wdrażania interoperacyjności i płynnej wymiany danych między systemami informacyjnymi wykorzystywanymi do wdrażania, monitorowania i ewaluacji WPR, uzupełniając niniejszy artykuł o przepisy, gdy wymaga tego realizacja planu działania, o którym mowa w ust. 2, a także o przepisy dotyczące środków z obszaru interoperacyjności, o których mowa w ust. 3 lit. b).

6. Komisja może przyjmować akty wykonawcze ustanawiające przepisy dotyczące:

   a) formy i treści planu działania i sprawozdania rocznego;

   b) ustaleń dotyczących przekazywania lub udostępniania Komisji planów działania i sprawozdań rocznych.

   Te akty wykonawcze przyjmuje się zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 24.

Artykuł 22

Środki służące rozwiązywaniu szczególnych problemów

1. W celu rozwiązywania szczególnych problemów Komisja przyjmuje akty wykonawcze niezbędne i uzasadnione w sytuacji nadzwyczajnej. Takie akty wykonawcze mogą stanowić odstępstwo od przepisów niniejszego rozporządzenia w takim zakresie i przez taki okres, jakie są absolutnie niezbędne. Te akty wykonawcze przyjmuje się zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 24 ust. 2.

2. W należycie uzasadnionych, niecierpiących zwłoki przypadkach oraz w celu rozwiązania szczególnych problemów, o jakich mowa w ust. 1, przy jednoczesnym zachowaniu ciągłości interwencji WPR określonych w planach PKR w przypadku wystąpienia nadzwyczajnych okoliczności, Komisja przyjmuje akty wykonawcze mające natychmiastowe zastosowanie zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 24 ust. 3.

3. Środki przyjęte zgodnie z ust. 1 i 2 pozostają w mocy przez okres nie dłuższy niż 12 miesięcy. Jeśli po tym okresie szczególne problemy, o których mowa w tych ustępach, utrzymują się, Komisja może przedłożyć odpowiednie wnioski ustawodawcze, aby ustanowić trwałe rozwiązanie.

4. Komisja informuje Parlament Europejski i Radę o wszelkich środkach przyjętych na podstawie ust. 1 lub 2 w terminie dwóch dni roboczych od ich przyjęcia.

Artykuł 23

Wykonywanie przekazanych uprawnień

1. Powierzenie Komisji uprawnień do przyjmowania aktów delegowanych podlega warunkom określonym w niniejszym artykule.

2. Uprawnienia do przyjmowania aktów delegowanych, o których mowa w art. 21 ust. 6, powierza się Komisji na okres siedmiu lat od [OPOCE: [data wejścia w życie niniejszego rozporządzenia]]. Komisja sporządza sprawozdanie dotyczące przekazania uprawnień nie później niż dziewięć miesięcy przed końcem okresu siedmiu lat. Przekazanie uprawnień zostaje automatycznie przedłużone na takie same okresy, chyba że Parlament Europejski lub Rada sprzeciwią się takiemu przedłużeniu nie później niż trzy miesiące przed końcem każdego okresu.

3. Przekazanie uprawnień, o którym mowa w art. 21 ust. 6, może zostać w dowolnym momencie odwołane przez Parlament Europejski lub przez Radę. Decyzja o odwołaniu kończy przekazanie określonych w niej uprawnień. Decyzja o odwołaniu staje się skuteczna następnego dnia po jej opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* lub w późniejszym terminie określonym w tej decyzji. Nie wpływa ona na ważność już obowiązujących aktów delegowanych.

4. Przed przyjęciem aktu delegowanego Komisja konsultuje się z ekspertami wyznaczonymi przez każde państwo członkowskie zgodnie z zasadami określonymi w Porozumieniu międzyinstytucjonalnym z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie lepszego stanowienia prawa.

5. Niezwłocznie po przyjęciu aktu delegowanego Komisja przekazuje go równocześnie Parlamentowi Europejskiemu i Radzie.

6. Akt delegowany przyjęty na podstawie art. 21 ust. 6 wchodzi w życie tylko wówczas, gdy ani Parlament Europejski, ani Rada nie wyraziły sprzeciwu w terminie dwóch miesięcy od przekazania tego aktu Parlamentowi Europejskiemu i Radzie, lub gdy, przed upływem tego terminu, zarówno Parlament Europejski, jak i Rada poinformowały Komisję, że nie wniosą sprzeciwu. Termin ten przedłuża się o dwa miesiące z inicjatywy Parlamentu Europejskiego lub Rady.

Artykuł 24
Procedura komitetowa

1. Komisję wspomaga komitet zwany „Komitetem ds. Wspólnej Polityki Rolnej". Komitet jest komitetem w rozumieniu rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 182/2011[20], a jego zadaniem jest wydawanie opinii na temat wszelkich aktów wykonawczych przyjętych na podstawie niniejszego rozporządzenia.

2. W przypadku odesłania do niniejszego ustępu stosuje się art. 5 rozporządzenia (UE) nr 182/2011.

3. W przypadku odesłania do niniejszego ustępu stosuje się art. 8 rozporządzenia (UE) nr 182/2011 w związku z jego art. 5.

Artykuł 25
Wejście w życie i rozpoczęcie stosowania

Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie następnego dnia po jego opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Stosuje się je od [OPOCE: [data rozpoczęcia stosowania rozporządzenia (UE) [...] ustanawiającego Fundusz Partnerstwa Krajowego i Regionalnego na lata 2028–2034].

[20] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 182/2011 z dnia 16 lutego 2011 r. ustanawiające przepisy i zasady ogólne dotyczące trybu kontroli przez państwa członkowskie wykonywania uprawnień wykonawczych przez Komisję (Dz.U. L 55 z 28.2.2011, s. 13, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj).

Niniejsze rozporządzenie wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane w państwach członkowskich zgodnie z Traktatami.

Sporządzono w Brukseli dnia r.

W imieniu Parlamentu Europejskiego	*W imieniu Rady*
Przewodnicząca	*Przewodniczący*